TARKASTUSLAUTAKUNNAN ARVIOINTIKERTOMUS VUODELTA 2024

Hollolan kunta
Tarkastuslautakunta 2021-2024

Sisällys

1 Puheenjohtajan katsaus ... 3

2 Tarkastuslautakunta ... 4

2.1 Tarkastuslautakunnan tehtävät ja toimintamuodot ... 4

2.2 Tarkastuslautakunnan kokoonpano ... 5

2.3 Tarkastuslautakunnan toiminta ... 5

3 Tavoitteiden toteutumisen arviointi 2024 ... 6

3.1 Strategian toteutumisen mahdollistajat ... 6

3.2 Kriisikuntakriteerit Hollolan kunnan tunnuslukujen näkökulmasta ... 22

3.3 Väestö ... 23

3.4 Arvio konsernipalveluiden toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden saavuttamisesta ... 23

3.5 Arvio Ympäristöterveyslautakunnan toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden saavuttamisesta ... 29

3.6 Arvio Sivistys- ja hyvinvointivaliokunnan toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden saavuttamisesta ... 31

3.7 Arvio Elinvoimavaliokunnan palveluiden toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden saavuttamisesta ... 34

3.8 Kuntakonserni ja konsernivalvonta ... 37

4 Henkilöstö ... 39

5 Kunnan taloudellisten tavoitteiden toteutuminen ... 44

5.1 Tulot ... 44

5.2 Menot ... 44

6 Vuoden 2023 arviointikertomuksesta tarkastuslautakunnalle annetut vastineet ... 46

7 Yhteenveto ... 47

8 Tarkastuslautakunnan esitys valtuustolle ... 48

1 Puheenjohtajan katsaus

Toimikauden päättyessä on hyvä katsoa toimikautta myös kokonaisuudessaan. Vaikka lautakunnassa jäsenistö on vaihtunut matkan varrella, on yhtenäisyys, toiminnallisuus ja yhteishenki säilynyt kiitettävän yhtenäisenä koko ajan. On ollut kunnia toimia lautakunnan vetäjänä. Kiitos Teille! Kiitos Villelle ja Kirsille tilintarkastajillemme lautakunnan avustamisesta ja jaksamisestanne. Kiitos myös viranhaltijoille ja luottamusmiehille, että ehditte lautakunnan kuultaviksi aikoina, jolloin oma varsinainen työnne saattoi pahasti keskeytyä.

Vuosi 2024 oli varsin hektistä aikaa lautakunnalle. Varsinkin kesäkuun -24 valtuuston kokouksen jälkeen, kuntalaisten ja kunnan henkilökunnan, sekä olevan, että jo työsuhteen päättäneiden osalta, runsautti yhteydenottoja puheenjohtajaan ja joihinkin lautakunnan jäseniin. Pääaiheiksi nousi työhön ohjaamattomuus uusille henkilöille työsuhteen alkaessa. Samoin olemattomat loppukeskustelut työsuhteen päättyessä. Kiitosta sai työterveyden järjestely muutos, joskin kustannukset vuonna 2024 nousivat noin kolmin kertaiseksi. Eli ei ainakaan kustannusten pienentämiseen tähtäävä muutos toteutunut. Toisaalta henkilöstön hyvinvointi ja siihen liittyvä työterveydenhoito ovat oleellinen osa henkilöstön hyvinvointia, joista myös lautakunta on ollut huolissaan koko toimikautensa ajan.

Syyskaudella nousi Tiilikankaan koulu ja sen tulevaisuus runsaaksi puheenaiheeksi, etenkin siihen liittyvä suunnittelematon järjestely-yritys. Marraskuun valtuuston kokouksessa selvisi, etteivät sivistysosasto eikä valiokunta olleet kykeneväisiä asiaa kunnialla hoitamaan. Neljän vuoden valmisteluajalla ei oltu tehty minkäänlaista suunnitelmaa lasten sijoittelusta eikä sen kustannuksista. Parin kuukauden sisällä yritettiin saada aikaiseksi hätäsuunnitelmia, joiden toteutumiskelpoisuutta ei pystytty osoittamaan. Kunnan ylin johtokin yritti puolustella tekemättömyyttä ja laittaa aiemmat valtuuston tekemät päätökset pätemättömiksi. Mielestäni sivistysalueen johtoa olisi syytä tarkastella kokonaisuudessaan ja tehdä tarvittavat muutostoimenpiteet mahdollisimman nopeasti.

Kuntakeskuksen suoranaiseen rappiotilaan tulisi myös tarttua kiireellisesti. Toiminta ja kokoustilat on nykyisellään erittäin vaikeasti saatavissa, puhumattakaan siitä, miltä koko alue näyttää. Vajaa neljäkymmentä vuotta vanha keskusta alkaa näyttämään Gazalta. Yritys keskuskorttelin uudelleen rakentamiseksi oli susi syntyessään, ennakkovaroitteluista huolimatta, ajettiin kuin käärmettä pyssyyn. Olisiko myös tuon toimialueen osaamistarkastelu ajankohtaista?

Tarkastuslautakunnan arviointikertomus valtuuston arvioitavaksi.

Erkki Arvila esittelijä ja puheenjohtaja

2 Tarkastuslautakunta

2.1 Tarkastuslautakunnan tehtävät ja toimintamuodot

Tarkastuslautakunnan tehtävistä on säädetty kuntalain 14. luvussa ja kunnan hallintosäännössä. Valtuusto asettaa tarkastuslautakunnan toimikauttaan vastaavien vuosien hallinnon ja talouden tarkastuksen ja arvioinnin järjestämistä varten.

Kuntalain 121 §:n mukaan tarkastuslautakunnan on valmisteltava valtuuston päätettävät hallinnon ja talouden tarkastusta koskevat asiat sekä arvioitava, ovatko valtuuston asettamat toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet toteutuneet. Tarkastuslautakunnan on myös huolehdittava kunnan ja sen tytäryhteisöjen tarkastuksen yhteensovittamisesta.

Tarkastuslautakunnan tehtävään kuuluu myös seurata tilintarkastajan tarkastussuunnitelman toteutumista ja tehtävien suorittamista sekä sen on tehtävä tarpeen mukaan esityksiä tilintarkastuksen kehittämiseksi, huolehdittava siitä, että tilintarkastusta varten on tarpeelliset voimavarat ja tehtävä aloitteita ja esityksiä lautakunnan, tilintarkastajan ja sisäisen valvonnan tehtävien yhteensovittamisesta mahdollisimman tarkoituksenmukaisella tavalla.

Jos kunnan taseessa on kattamatonta alijäämää, tarkastuslautakunnan on arvioitava talouden tasapainotuksen toteutumista tilikaudella sekä voimassa olevan taloussuunnitelman ja toimenpideohjelman riittävyyttä.

Kuntalaissa asetettujen tehtävien lisäksi tarkastuslautakunnalla on tärkeä tehtävä toiminnan tuloksellisuuden arvioinnissa. Lautakunnan tehtävänä on myös kiinnittää huomiota toiminnan, toimintatapojen sekä palvelujen järjestämisen tarkoituksenmukaisuuteen.

Tarkastuslautakunnan tehtävä on myös valvoa kuntalain 84 §:ssä säädetyn sidonnaisuuksien ilmoittamisvelvollisuuden noudattamista ja saattaa ilmoitukset valtuustolle tiedoksi. Sidonnaisuuksien ilmoittamisvelvollisuus tuli voimaan 1.6.2017.

Keskeisimpänä tarkastuslautakunnan tehtävistä voidaan pitää valtuuston asettamien toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutumisen arviointia. Tarkastuslautakunnan arviointityön järjestämistä varten on tarkastuslautakunta laatinut nelivuotiskauden kattavan arviointisuunnitelman, jota täsmennetään vuosittain. Tarkastuslautakunta on laatinut nelivuotiskauden suunnitelmaan pohjautuvan arvioinnin työohjelman vuodelle 2024. Vuosittaiseen arviointiin kuuluu aina myös taloudellisen tilanteen arviointi.

Valtuuston asettamien toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutumisen arvioinnin lisäksi, tarkastuslautakunnan työnä on myös toiminnan tarkoituksenmukaisuuden arviointi, joka on pyritty huomioimaan myös vuoden 2024 arviointityössä.

Tarkastuslautakunnan arvioinnin tulokset on esitetty tässä arviointikertomuksessa. Arviointikertomuksessaan tarkastuslautakunta esittää arvionsa strategisten (2022-2035), toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutumisesta sekä henkilöstöstä. Tarkastuslautakunta esittää havaintojaan ja arvioitaan myös muista toimintavuoden aikana esille tulleista keskeisistä asiakokonaisuuksista.

2.2 Tarkastuslautakunnan kokoonpano

Kunnanvaltuusto on 2023 valinnut toimikaudekseen 2021–2024 tarkastuslautakuntaan seitsemän jäsentä ja heille henkilökohtaiset varajäsenet.

Tarkastuslautakunnan kokoonpano vuoden 2024 arviointityössä:

Jäsen	**Varajäsen**
Erkki Arvila, puheenjohtaja	Toni Vehmola
Pasi Pasanen, varapuheenjohtaja	Anssi Ikävalko
Marko Mikkola	Leea Jokinen
Hannu Heikkilä	Paavo Takala
Anne Suomäki	Ann-Mari Lehtinen
Aada Söyrilä	Satu Segersven
Sofia Rossi	Tapani Ihalainen

2.3 Tarkastuslautakunnan toiminta

Tarkastuslautakunta on kokoontunut vuoden 2024 toiminnan arviointiin liittyen 13 kertaa. Syksyllä 2024 tarkastuslautakunta kokoontui 5 kertaa ja 8 kertaa keväällä 2025. Päätöksenteko on tapahtunut puheenjohtajan selostuksen pohjalta ja lautakunnan sihteerinä on toiminut tilintarkastaja JHT, HT, KRT Kirsi Sova KPMG Oy Ab:sta.

Tarkastuslautakunnan arviointityön painopistealueena vuonna 2024 on ollut elinvoiman palvelualue. Lisäksi tilikauden 2024 osalta on arviointisuunnitelman 2021–2024 mukaisesti painotettu kuntastrategian tavoitteita ja niiden toteutumista kunnassa ja kuntakonsernissa, talouden seurantaa, henkilöstöasioita/henkilöstöohjelman toteutumista, sivistyksen ja hyvinvoinnin palvelualueen toimialan strategian toteutumista ja elinvoiman palvelualueen strategian toteutumista.

Tarkastuslautakunta on vuoden 2024 arviointityötä toteuttaessaan kuullut seuraavia viranhaltijoita eri aihealueista:

- Turkka Rantanen, hallinto- ja talousjohtaja, 28.8.2024 talouskatsaus ja 11.12.2024 talouskatsaus sekä 9.4.2025 tilinpäätös 2024
- Heli Randell, elinvoimajohtaja, 25.9.2024 Elinvoiman palvelualue
- Ilkka Korhonen, kaavoitus- ja maankäyttöpäällikkö, 25.9.2024 maahankinnat
- Pauliina Polvinen, työllisyyspäällikkö, 16.10.2025 työllisyyspalvelut
- Anssi Vidman, palvelualueen perusopetuksen rehtori 16.10.2024 palveluverkkotilanne
- Miia Nuuttila, toimitusjohtaja Hollolan Asunnot Oy, 27.11.2024 yhtiön toiminta ja talous
- Armi Marttila, henkilöstöpäällikkö, 27.11.2024 henkilöstöasiat ja 9.4.2025 henkilöstökertomus
- Päivi Rahkonen, kunnanjohtaja, 11.12.2024 kunnan ajankohtaiset asiat, sisäinen valvonta ja riskienhallinta sekä konsernivalvonta
- Anne Tapaila, työllisyysaluejohtaja 11.12.2024 TE-valmistelut
- Sirpa Selonen, luottamusmies Jyty Ry 22.1.2025, henkilöstöasiat
- Karri Eerikäinen, metsäasiantuntija, 22.1.2025, metsien tilanne
- Kim Strömmer, sivistys- ja hyvinvointijohtaja 19.2.2025, Sivistyksen ja hyvinvoinnin palvelualue
- Pia Salo, sivistys- ja hyvinvointivaliokunnan puheenjohtaja, 19.2.2025
- Heli Pohjonen, pääluottamusmies Talentia 19.2.2025, henkilöstöasiat
- Mari Kurisjärvi, pääluottamusmies JHL, 19.2.2025, henkilöstöasiat
- Reijo Reponen, toimitusjohtaja Hollolan tilapalvelut Oy, 9.4.2025, Uimahallin urakan tilannekatsaus

3 Tavoitteiden toteutumisen arviointi 2024

Talousarviossa, jonka kunnanvaltuusto on hyväksynyt vuodelle 2024, on asetettu Hollolan kunnan strategiset, toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet. Talousarvio 2024 on perustunut kuntastrategian tavoitteisiin. Hollolan valtuusto hyväksyi 13.12.2021 kuntastrategian, joka ohjaa kunnan toimintaa ja päätöksentekoa vuoteen 2035 saakka. Strategia määrittää kunnan arvot sekä niiden pohjalta tehdyt visiot toiminnan kehittämiseen painopistealueista. Esitys strategisiksi ohjelmiksi on hyväksytty valtuustossa 20.6.2022. Strateginen ohjelma kertoo, miten kunta edistää vision saavuttamista kuluvalla valtuustokaudella.

Strategisista tavoitteista johdetut päämäärien saavuttamisen mahdollistajat ja näille asetettujen tavoitteiden toteutuminen on esitetty seuraavassa kappaleessa 3.1. Strategiset tavoitteet sisältävät myös tavoitteisiin liittyvät toimenpiteet, joihin tarkastuslautakunta on tarvittaessa ottanut kantaa samassa taulukossa strategisten tavoitteiden ja niiden toteutumisen yhteydessä.

3.1 Strategian toteutumisen mahdollistajat

Hollolan arvoina ovat ”Hirveen tulevaisuustaitoinen”, ”Hirveen rohkee”, ”Hirveen arvostava” ja ”Hirveen ketterä”.

Hollolan kaksiosaisena visiona on: ”Hirveen hyvä esimerkki” ja ”Hirveen haluttu”

Toiminnalliset tavoitteet johdetaan strategian ohjelmiin perustuen:

Hirveen hyvä esimerkki:

- Esimerkillinen toimintakulttuuri: Arvot tunnetaan ja niiden pohjalta toimintaan.
- Esimerkillisen hyvä johtamisjärjestelmä
- Esimerkillisen sujuva ja asiakaslähtöinen toiminta
- Esimerkillistä tiedolla johtamista
- Tasapainoisen talouden Hollola

Hirveen haluttu:

- Strategian toteutumisen tukeminen monikanavaisella aktiivisella viestinnällä ja markkinoinnilla ja mediatyöllä
- Pitkän aikavälin aluekehityksen suunnan määritys
- Laadukkaan asumisen tarjonnan monipuolistaminen
- Yritys- ja työllisyyspalvelut palvelevat yritysten menestystä ja sijoittumista alueelle
- Kasvamme kestävän kehityksen kuntana ja vahvistamme ympäristöä ja luontoa hyvinvoinnin lähteenä
- Edistämme kuntalaisten ja työntekijöiden terveyttä ja hyvinvointia kaikissa ikäryhmissä.

Strateginen visio: Hirveen hyvä esimerkki

Toteutuneet toimenpiteet ja tunnusluvut

Tavoite ja menestystekijät	**Mittari ja toimenpiteet**	**Toteuma**	**Arviointi ja suositus**	
Esimerkillinen toimintakulttuuri: Arvot tunnetaan ja niiden pohjalta toimintaan. Valtuustokauden tavoite: Arvot tiedostetaan ja niiden pohjalle arvopohjainen arviointimenettely 2023 loppuun mennessä. Määräraha vuodelle 2024: 10.000 euroa	Tavoite (mittari) 2024: Arvojen tunnettavuus organisaation sisällä-mittaus suoritettu keväällä 2024. Vertailupohjaksi tuleville vuosille Lähtötilannekuvaus: Vuoden 2023 lopulla toteutettava arvotkampanja henkilöstölle ja kuntalaisille. Toimenpiteet 2024: Arvot kampanja henkilöstölle (sisäistys/pohdinta) ja esittely kuntalaisille. Omistaja: Hallinto- ja talousjohtaja	Arvot nostettu keskiöön vuoden 2024 CAF-arvioinnissa. Mittaroitavat tulokset esitelty kunnanhallitukselle joulukuussa 2024. Kuntalaistiedotus ei toteutunut odotetussa laajuudessa. Määrärahan toteutuminen 31.12.2024: 0 euroa	**Tarkastuslautakunta kysyy, miksi mittaristapuuttuu kuntalaisia koskevat tiedot.** **Tarkastuslautakunta kysyy mitkä ovat CAF arvioinnin tulokset.** **Tarkastuslautakunta suosittelee, että mittarit tulee olla mitattavia.**	🔴
Esimerkillisen hyvän johtamisjärjestelmän uudistuminen ja sujuvoittaminen. Valtuustokauden tavoite: Esimerkillisen hyvän johtamisjärjestelmän uudistaminen ja sujuvoittaminen hyvinvointialueen ja ympäristöterveydenhoidon, sekä työllisyyspalveluiden muutosten pohjalta: Hyvinvointialueuudistus ja ympäristöterveyshuolto 2022 vuoden loppuun mennessä. TE24 vuoden 2023 loppuun mennessä. Määräraha vuodelle 2024: 78.000 euroa	Tavoite (mittari) 2024: Hallintosääntöuudistus loppuunsaatettu ja henkilöstön rekrytointiprosessi uudelleenmuotoiltu. Lähtötilannekuvaus: Alkuselvitykset käynnissä. Toimenpiteet 2024: Uusimuotoinen hallintosääntö valtuuston käsiteltäväksi. Henkilöstön rekryprosessi tarkennettu palvelumuotoilua hyödyntäen. Omistaja: Hallinto- ja talousjohtaja	Uudistettu hallintosääntö valtuustokäsittelyjä vuoden 2024 aikana. Hallintosäännön uudistukselle asetetut lainsäädännölliset tavoitteet toteutuneet. Lakiasioiden uudelleen järjestelyt aloitettu ja esimerkiksi Sarastia yhteishankinta otetaan käyttöön 2025. Rekryprosessin yksityiskohtia täsmennetty 2024, laajempi tarkastelu 2025 aikana. Määrärahan toteutuminen 31.12.2024: 53.845,80 euroa	**Tarkastuslautakunta toteaa, että hallintosäännön päivityksiä on tuotu liian usein vuonna 2024 valtuuston käsiteltäväksi.** **Tarkastuslautakunta kysyy, mitä tarkoitetaan lakiasianpalveluiden uudelleen järjestelyllä ja Sarastian yhteishankinnalla.** **Tarkastuslautakunta toteaa, että hankkeita on siirtynyt vuodelle 2025.**	🟡
Esimerkillisen osallistavat toimintamallit aktiivisessa käytössä.	Tavoite (mittari 2024): Kuulluksi tulemisen – mallit ovat valmiina.	Sivistys- ja hyvinvointipalveluiden esihenkilöille pidetty osallisuustyöpaja osana kuulluksi tulemisen -mallien valmistelua.		🟢

Valtuustokauden tavoite: Malleja on valmiina kaikille kohderyhmille 100 %. Hyvinvoinnin jokaiseen palveluun ja jokaiselle kohderyhmälle valmistellaan kuulluksi tulemisen -malli. Määräraha vuodelle 2024: 20.000 euroa	Lähtötilannekuvaus: Osallistavia toimintamalleja on palveluissa käytössä, mutta niitä ei ole jaettu kohderyhmäkohtaisesti. Toimenpiteet 2024: Valmistellaan kohderyhmäkohtaiset kuulluksi tulemisen -mallit. Osallistuvan budjetoinnin kokeilu on toteutettu ja arvioitu. Omistaja: Sivistys- ja hyvinvointijohtaja	Eri ikäryhmien kuulluksi tulemisen -malli rakennettu ja olemassa olevien toimenpiteiden osalta kuvattu. Määrärahan toteutuminen 31.12.2024: 15.284,96 euroa.		
Esimerkillisen osallistavat toimintamallit aktiivisessa käytössä. Ideoivan kulttuurin juurrutus. Valtuustokauden tavoite: Järjestelmä kehitetty, otettu käyttöön ja osallisuus/vaikutus mitattu. Määräraha vuodelle 2024: 15.000 euroa	Tavoite (mittari) 2024: Ideoivan kulttuurin kehityksen tukeminen organisaation sisällä. Lähtötilannekuvaus: Aikaisemmista ideaprosesseista luovuttu, ilman korvaavaa järjestelyä. Uuden muotoilu aloitettu 2023. Toimenpiteet 2024: Ideoiva kunta – kampanja toteutettu 2024 ja seurantajärjestelmä luotu. Omistaja: Hallinto- ja talousjohtaja	Uusi tekninen alusta ideat/aloitteet prosessista luotu ja otettu kuntaorganisaation käyttöön joulukuussa 2024. Tilinpäätöshetkellä ei vielä käytettävissä vertailutietoa. Kuntalaisille tehtävä laajennus 2025 aikana. Määrärahan toteutuminen 31.12.2024: 0 euroa	**Tarkastuslautakunta kysyy, minkä kanavien kautta ideoita annetaan.**	🔴
Esimerkillisen sujuva ja asiakaslähtöinen toiminta on kehittynyt. Valtuustokauden tavoite: Otetaan käyttöön sähköinen myyntipalvelu kartta-aineistoille ja rakennusvalvonnan arkistoaineistoille. Jatketaan arkistojen digitointia Määräraha vuodelle 2024: 60.000 euroa	Tavoite (mittari 2024): Rakennuslupa-aineistojen digitointi edistynyt, valmis suunnitelma kaikkien jäljellä olevien aineistojen digitoinnin toteutustavasta. Rakennuslupa-aineistojen tarjonnan avaaminen myyntipalveluun arkistointegraation avulla. Lähtötilannekuvaus: Myyntipalvelu otettu käyttöön 2023 aikana, arkistojen digitointia jatkettu sekä	Digitointia on jatkettu 2024 kunnan omana työnä, ostopalvelussa kohdattujen laatu- ja toimitusongelmien vuoksi. Määräraha on käytetty konsernipalveluissa digitointia tekevän henkilöstön palkkakustannuksiin. Vuoden 2024 määräraha on ylittynyt, mutta ohjelmakauden kokonaiskustannus ei ole ylittymässä, koska edellisinä vuosina kustannusten toteuma ollut suunniteltua alhaisempi. Digitointitarve edellyttää useamman henkilön työpanosta ja samat henkilöt tekevät digitoinnin lisäksi muitakin arkistointia palvelevia	**Tarkastuslautakunta kysyy, onko laadittu kaikkien jäljellä olevien aineistojen digitoinnin suunnitelma.**	🟡

	omana työnä että palveluhankintana. Toimenpiteet 2024: Jatketaan rakennuslupa-aineistojen digitointia ja sähköiseen arkistoon siirtämistä. Viimeisten jäljellä olevien aineistojen osalle tehdään toimintasuunnitelma oman työn ja palveluhankinnan välillä. Myyntipalveluun nostetaan esille uudempia rakennuslupa-aineistoja, kun rakennusvalvonnassa on saatu tarvittava dokumenttienhallintaintegraatio tuotantokäyttöön. Omistaja: Kehityspäällikkö	tehtäviä (esimerkiksi arkistotilan muutosta aiheutuneet työt). Määrärahan toteutuminen 31.12.2024: 77.830,84 euroa.		
Esimerkillisen sujuva ja asiakaslähtöinen toiminta on kehittynyt. Valtuustokauden tavoite: Otetaan käyttöön sähköinen tonttien varauspalvelu. Määräraha vuodelle 2024: 25.000 euroa	Tavoite (mittari) 2024: Tonteista esiteltävien tietojen jatkuva kehittäminen asiakastarpeen perusteella. Lähtötilannekuvaus: Palvelu otettuna käyttöön ja hanke valmistunut jo 2023 aikana. Toimenpiteet 2024: Tonteista julkaistuja tietoja ja aineistoja kehitetään tarvittaessa käytön aikaisten havaintojen tai asiakaspalautteen perusteella. Omistaja: Kehityspäällikkö	Tonttien varauspalvelu on jatkuvassa käytössä ja hyödynnettynä myös yritystonttien markkinoinnissa sekä sijoittumisneuvotteluissa. Sisältöä päivitetään kaavatilanteen ja tonttien varaustilanteen muuttuessa. Määräraha on käytetty suunnitellusti tonttipalvelun, sekä aineistojen myyntipalveluun käyttö- ja ylläpitokustannuksiin. Määrärahan toteutuminen 31.12.2024: 22.692,24 euroa.		🟢
Esimerkillisen sujuva ja asiakaslähtöinen toiminta on kehittynyt. Valtuustokauden tavoite: Kehitetään ympäristövalvonnan	Tavoite (mittari) 2024: Sovellustoimittajille viestittynä käyttöönoton edellytyksiksi todetut kehitystarpeet. Lähtötilannekuvaus: Tehty selvitys, että	On jatkettu sovellustoimittajien ja muiden kuntien kehitystyön seuraamista. Lisäksi on seurattu valtionhallinnon järjestelmissä sekä lainsäädännössä tapahtuvia muutoksia, joilla vaikutusta sähköisen asioinnin käyttöönottoon. Ei		🔴

sähköisen asioinnin mahdollisuuksia. Määräraha vuodelle 2024: 0 euroa	sähköistä asiointia ei kannata ottaa käyttöön ennen kuin kaikki tarvittavat sovellusintegraatiot ovat valmiina saatavilla. Odotettava sovellustoimittajien tuotekehitystä. Toimenpiteet 2024: Odotetaan ja seurataan sovellustoimittajien tuotekehitystä ja muissa kunnissa käyttöön otettavia ratkaisuja. Viestitään kehitystarpeista sovellustoimittajille. Omistaja: Kehityspäällikkö	määrärahatarvetta, eikä toteutuneita kustannuksia 2024 aikana. Määrärahan toteutuminen 31.12.2024: 0 euroa.		
Esimerkillisen sujuva ja asiakaslähtöinen toiminta on kehittynyt. Reaaliaikainen idea- ja palautejärjestelmä Valtuustokauden tavoite: Palautejärjestelmä kokonaisuudessaan käytössä 2024. Vaikuttavuus arviointi 2025. Määräraha vuodelle 2024: 70.000 euroa	Tavoite (mittari) 2024: Suunnitelma laitettu täytäntöön. Lähtötilannekuvaus: Aikaisemmasta idea-järjestelmästä luovuttu, ilman korvaavaa järjestelmää. Palautejärjestelmän palvelumuotoilu aloitettu. Toimenpiteet 2024: Idea- ja palautejärjestelmän suunnittelu ja toteutus valmis. Omistaja: hallinto- ja talousjohtaja	Ideat- ja palautteet järjestelmä otettu käyttöön joulukuussa 2024. Kunnanhallituksen päätöksen mukaisesti, hankkeen alla edistetty myös talousjärjestelmän vaihdon tukea. Kustannukset kohdistuvat tähän kokonaisuuteen. Hanke edennyt suunnitellusti. Määrärahan toteutuminen 31.12.2024: 55.717,33 euroa.		🟢
Esimerkillistä tiedolla johtamista. Valtuustokauden tavoite: 1. Tiedonhallintamallin luominen 2. Tiedolla johtamisen tiekartan laadinta 3. Tiedollajohtamisen rakenteiden rakentaminen ja koulutus	Tavoite (mittari) 2024: Digitiekartta Lähtötilannekuvaus: Vuonna 2022 suoritettu tietojohtamisen ympäristön nykytilakuvaus ja selvitystyö. Tietoarkkitehtuurin kehittämistyö loppusuoralla 2023. Toimenpiteet 2024: Tiedolla johtamisen	Tiedonhallintamallin viivästymisen ja tietohallintopäällikön vaihduttua, hanke on viivästynyt. Tiekartta ja ensimmäinen vaihe toteutuvat 2025. Määrärahan toteutuminen 31.12.2024: 0 euroa		🔴

Määräraha vuodelle 2023: 70.000 euroa	tiekartta luotu ja ensimmäinen vaihe aloitettu. Omistaja: hallinto- ja talousjohtaja, tietohallintopäällikkö			
Esimerkillinen yksilö- ja työyhteisötason osaamisen kehitys. Yksilötason osaamispolut. Yksilötason osaamispolkujen tukeminen järjestelmäkehityksen ja prosessin systemaattisen kehittämisen kautta. Organisaatiotason osaamiskehittämisen systematisointi siten, että palaute tulee selkeäksi osaksi suunnittelua. Valtuustokauden tavoite: Vuonna 2024 käyttöön otettavat järjestelmät tukevat osaamisen kehittämisen prosesseja. Määräraha vuodelle 2024: 25.000 euroa	Tavoite (mittari) 2024: Vuonna 2025 käyttöön tulevan järjestelmän määritykset ja henkilöstön koulutus tehty 2024. Lähtötilannekuvaus: Alustava kartoitus aloitettu. Järjestelmävaihdos siirtänyt käyttöönottoa vuodelle 2025. Toimenpiteet 2023: Suunnitelma laaditaan ja henkilöstön perehdytys toteutettu. Omistaja: Henkilöstöpäällikkö	HR-järjestelmämuutos: ESS koulutukset toteutettu ja tuotantoon siirto tehty 30.12.2025. OSS Tavoitteet, Keskustelut, Koulutukset ja Pätevyydet osioiden käyttöönotto 1.1.2025, koulutukset pidetty 1/2025. M2 käyttöönotto 01/2025. Määrärahan toteutuminen 31.12.2024: 0 euroa.		🔴
Esimerkillinen yksilö- ja työyhteisötason osaamisen kehitys. Organisaatiotason osaamiskehittämisen systematisointi Määräraha vuodelle 2024: 25.000 euroa	Tavoite (mittari) 2024: Suunnitelma laadittu ja täytäntöönpano aloitettu. Lähtötilannekuvaus: Alustava kartoitus aloitettu Toimenpiteet 2024: Suunnitelma laaditaan ja aloitetaan täytäntöönpano Omistaja: Henkilöstöpäällikkö	Strategiset osaamiset määritelty. Osaamiskartoituksen pilotointi ohjeistettu, tavoitteena toteutus loppuvuoden 2025 aikana. Koulutusten hallinta, kehitys- ja tavoitekeskustelut ja pätevyydet osiot otettu käyttöön 01/2025. Määrärahan toteutuminen 31.12.2024: 0 euroa.	**Tarkastuslautakunta kysyy, miksi tavoitteen toteutus menee vuodelle 2025.**	🔴
Tasapainoinen talous	Tavoite (mittari) 2024: Havaitut muutostarpeet tunnistettu ja toteutettu.	Talousraportoinnin sisällön muutostyö aloitettu ja siirrytty jatkuvan kehittämisen malliin. Korjausvelka-hankkeen jatko-		🟡

Talousarvio muutetaan toiminta ja taloussuunnitelmaksi Valtuustokauden tavoite: Taloussuunnittelun kokonaisvaltainen kehittäminen raportoinnista ennakoivaan analysointiin: 1. Talousarvio muutettu toiminta- ja taloussuunnitelmaksi 2. Investointien talousvaikutusten arviointi selkiytetty 3. Korjausvelan seuranta otettu osaksi talouden kokonaistarkastelua Määräraha vuodelle 2024: 40.000 euroa	Lähtötilannekuvaus: Taloussuunnittelija palkattu 2022, vuoden 2023 talousarviokirjaan otettu mukaan toiminnan kuvaukset. Toimenpiteet 2024: Talousraportoinnin muutos toiminnallisten kuvausten osalta ja TA-kirjan jatkokehitys. Korjausvelkaselvityksen lopputuotos TA25 työn tueksi. Omistaja: hallinto- ja talousjohtaja, talouspäällikkö	selvitystyö käynnissä ja korjausvelkaosio tulee talousarvioon vuodelle 2026, vuoden 2025 syksyllä. Määrärahan toteutuminen 31.12.2024: 10.446,98 euroa		

Arvioinnin yhteenveto:

- **Tarkastuslautakunta suosittelee, että asetettujen tavoitteiden toimeenpanoon kiinnitetään tarkempaa huomiota.**
- **Tarkastuslautakunta toteaa, että moni tavoite on edelleen jäänyt suunnittelun asteelle, eikä tavoitteet ole toteutuneet ajallaan.**
- **Tarkastuslautakunta suosittelee, että tavoitteiden toteumaa seurataan säännönmukaisesti pitkin vuotta, jotta voidaan varmistua tavoitteiden toteutumisesta nykyistä paremmin.**

Strateginen visio: Hirveen haluttu

Toteutuneet toimenpiteet ja tunnusluvut

Tavoite ja menestystekijät	**Mittari ja toimenpiteet**	**Toteuma**	**Arviointi ja suositus**	
Viestinnän vahvistus Monikanavaisen tiedotuksen, viestinnän ja markkinoinnin toteutus tavoitehakuisesti. Valtuustokauden tavoite: Kokonaismielikuvatutkimus	Tavoite (mittari) 2024: Vuoden 2024 viestintä ja markkinointisuunnitelma toteutettu. Lähtötilannekuvaus: Tiedottaja sekä viestinnän asiantuntija palkattu 2022.	Suunnitelma toteutettu. Tilastokeskuksen Kokonaismielikuvatutkimus on siirtynyt toteutettavaksi syksyllä 2025, eli tilinpäätökseen ei saada toteumatietoa indikaattoreista, Tutkimus kuitenkin saadaan strategiakauden loppuun mennessä. Määrärahan toteutuminen 31.12.2024: 101.284,20 euroa.	**Tarkastuslautakunta kysyy, mitkä ovat viestintä- ja markkinointiohjelman mukaiset toimenpiteet ja miten nämä ovat toteutuneet.**	

2025: Kokonaismielikuva (kaikki) 6,8, ja Hollola 8,2. Voisi ajatella muuttavansa 10 % Määräraha vuodelle 2024: 120.000 euroa	Toimenpiteet 2024: Kunnanhallitukselle syksyllä -23 esitettävän viestintä- ja markkinointiohjelman mukaisten toimenpiteiden toteutus. Omistaja: Hallinto- ja talousjohtaja			
Pitkän aikavälin aluekehityksen suunnan määrittely Toteutetaan aktiivista maanhankintaa tulevaisuuden asunto- ja yritysalueiden toteutukseen. Toimintatapojen muuttaminen (ennakoiva kaavoitus versus rakentaminen). Valtuustokauden tavoite: Maanhankinta kehityksen tueksi, 25 ha/vuosi Määräraha vuodelle 2024 0 euroa	Tavoite (mittari) 2024: Maanhankinnan edistyminen Lähtötilannekuvaus: Strategisilla alueille kunnan kehittymistä varten tarvittavien maa-alueiden hankinta ei etene riittävän laajoina kokonaisuuksina vapaaehtoisilla kaupoilla. Kaavoitus ja infrarakentaminen on prosessina pitkäkestoista. Toimenpiteet 2024: Maanhankinnassa otetaan tarvittaessa käyttöön kaikki maapoliittisen ohjelman mukaiset hankintatavat. Kaavoitusohjelman toteutuminen. Omistaja: Kehitys- ja kaavoituspäällikkö	Salpakankaalta ostettu 12,2 hehtaaria, Nostavalta 18,4 ja Vesikansasta 6,9 hehtaaria raakamaaksi tulevia kaavoitustarpeita varten. Lisäksi Keskuskorttelien alueelta ostettu pysäköintijärjestelyjä vasten 0,2 hehtaarin määräala. Tulevia kaavoitustarpeita varten maata ostettiin yhteensä 37,7 hehtaaria. Muita maanhankintaneuvotteluja käyty Salpakankaalta, Nostavalta ja Vesikansasta jatkuen seuraavalla tarkastelujaksolla. Määrärahan toteutuminen 31.12.2024: 0 euroa.	**Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä maanhankinnan jatkamista kaavaillulle Nostavan teollisuusalueen alueelta.** **Lisääntyvän tarpeen huomioinen tulevaisuuden maankäyttöä varten.** **Vaihtomaan tarve tulee huomioida yhä enemmän kunnan maanhankinnassa.** **Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä, että maanhankinnan reserviä kasvatetaan.** **Tarkastuslautakunta kiinnittää huomiota tavoitteen (mittarin) alhaiseen tasoon.** **Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä, että maanhankintaa tehdään vastuullisesti.**	
Laadukkaan asumisen tarjonnan monipuolistamien Keskustan kehittäminen asumisen ja palvelujen lisäämiseksi. Valtuustokauden tavoite: Keskustakorttelin toteutus alkaa viimeistään 2026.	Tavoite (mittari) 2024: Vanhan viraston purkaminen ja keskuskorttelin kaavan hyväksyminen. Lähtötilannekuvaus: Kehittämisvaihe sopimuskumppanin kanssa valmistunut, päätös suunnittelu- ja kaavoitusvaiheeseen siirtymisestä tehty.	Viraston purkamislupa ja Keskuskorttelien asemakaava lainvoimaisia. Talonsuunnitteluvaiheen aikana kumppanuussopimus on päätetty keskeyttää. Kunnanhallitus on tehnyt kumppanuuden päättymisestä päätöksen kokouksessaan 2.12.2024 § 323. Keskuskortteleiden uudelleenarviointi tehdään vuoden 2025 aikana. Määrärahan toteutuminen 31.12.2024: 365.963,70 euroa		

Määräraha vuodelle 2024: 190.000 euroa	Toimenpiteet 2024: Vanhan viraston purkaminen, kaavan valmistuminen ja talonsuunnitteluvaiheen käynnistyminen. Omistaja: Elinvoimajohtaja			
Laadukkaan asumisen tarjonnan monipuolistamien Valtuustokauden tavoite: Luodaan mahdollisuuksia uudisrakentamiselle huomioimalla kysyntä. HAT:n vuokra asuntotuotantomäärän linjaus. Yksityisten ratkaisujen mahdollistaminen: Huoneistojen valmistumismäärä/vuosi kasvaa nykyisestä, 50 huoneistoa /v -> 70 huoneistoa/v Määräraha vuodelle 2024: 30.000 euroa	Tavoite (mittari) 2024: Kaavoitusohjelman toteutuminen. Lähtötilannekuvaus: Ok-tonttien tarjontaa monipuolistettu laadullisesti ja sijainnillisesti. Kaavoitustyön uudiskohteilla lisätty monipuolista kaavoitustarjontaa. Vuokra-asuntojen määrä/laatu ei vastaa kysyntää. Toimenpiteet 2024: Kaavoitusohjelman mukaisesti jatketaan monipuolisten omakoti- ja rivitalotonttien kaavoittamista uusille suunnille Vesikansaan ja Nostavaan (maanhankinnan toteutuminen). Näin vastataan tarjontaan laadullisesti ja sijainnillisesti. Keskuskortteleiden vuokra-asuntotuotannon lisäksi HAT:n kanssa selvitetään vuokra-asuntojen pidemmän aikavälin tuotantoa. Omistaja: Kaavoitus- ja maankäyttöpäällikkö, elinvoimajohtaja (HAT)	Vesikansan Norolanpellon pientaloalueen asemakaavoituksen valmistelua jatkettiin luonnosnähtävilläolon jälkeen. Nostavan Kyyhkylä I asemakaavaluonnos nähtävillä ja kaava jatkovalmistelussa. Kukkilan Vähäselänojan ja Hälvälän koulun ympäristön asemakaavaluonnokset oli nähtävillä. Kyyhkylä II asuinpientaloalueen OAS ja Salpaharjuntien asemakaavamuutoksen OAS nähtävillä. HAT:n vuokra-asuntotuotannon toteutuksen arviointia jatketaan keskuskorttelihankkeen ulkopuolella (vrt. kumppanuussopimuksen päättäminen). Määrärahan toteutuminen 31.12.2024: 72.782.29 euroa.	**Tarkastuslautakunta kysyy, miksi määräraha on ylittynyt näin paljon.**	

Yritys- ja työllisyyspalvelut palvelevat yritysten menestystä ja sijoittumista alueelle. Valtuustokauden tavoite: Vastataan Hollolan yritysten työvoimatarpeisiin Määräraha vuodelle 2024: 90.000 euroa	Tavoite (mittari) 2024: Työllisyys- ja elinkeinopalveluissa otettu käyttöön yhteinen toimintamalli työllisyyden edistämiseksi. Lähtötilannekuvaus: Kuntakokeilun kautta tavoitetaan nyt n 70 % Hollolan työttömistä työnhakijoista. Yrityspalvelut (työvoiman tarjonta) ei vielä aktiivisesti tarjolla työnantajille. Toimenpiteet 2024: Työllisyysalueen rakentaminen jatkuu. Alueelle luodaan yhteinen palvelumalli työnantajille tarjottaviin lakisääteisiin yritys- ja elinkeinopalveluihin. Tähän yhdistetään kunnan oma työllisyyttä edistävä työ, jossa päätavoite on tarjota työvoimaa yrityksille. Omistaja: Työllisyyspäällikkö	Toimenpide suunniteltiin osana TE24-valmistelua. Maakunnallisen julkisten palvelujen alkukartoituksen teki KPMG, jonka kulut maksettiin puoliksi Lahden kaupungin kanssa. Mallia jatkotyöstettiin Ladecin, Lahden ja tulevan työllisyysalueen kuntien elinkeinotoimijoiden kanssa maakunnalliseksi toimintamalliksi. Toiminta käynnistyy suunnitellusti vuoden 2025 alkupuolella työvoimaviranomaisten (P-H ja Lahti) ja Ladecin maakunnallisen toiminnan käynnistymisen yhteydessä. Päijät-Hämeen työllisyysalueella toimitaan aluetoimistokohtaisesti. Määrärahan toteutuminen 31.12.2024: Tulot 102.000 euroa, menot 92.051 euroa, netto 9659.74 euroa.		●
Yritys- ja työllisyyspalvelut palvelevat yritysten menestystä ja sijoittumista alueelle. Valtuustokauden tavoite: Hollolan kilpailukyvyn ja tonttimyynnin vauhdittaminen: Konkreettiset tarjoukset /neuvottelut, määrän kasvu + 10 % / vuosi. Toteutuneet kaupat / vuokraukset, määrän kasvu > 1 kpl. Määräraha vuodelle 2024: 8.500 euroa	Tavoite (mittari) 2024: Vetovoimaiset yritysalueet – toimenpidesuunnitelmassa 2024 vuodelle ajoitetut toimenpiteet toteutettu suunnitelman mukaisesti. Lähtötilannekuvaus: Kysynnän ja tarjonnan haasteet, sekä kilpailukykyä heikentävät tekijät tunnistettu. Vetovoimaiset Yritysalueet - toimenpidesuunnitelma hyväksytty 2023. Toimenpiteet 2024: Toteutetaan 2023	Toimenpiteiden toteutumista seurataan aktiivisesti, työtä edistetään suunnitelmallisesti. Vuonna 2024 on panostettu erityisesti siihen, että uusia neuvotteluja saadaan käynnistettyä potentiaalisten sijoittujien kanssa. Tässä työssä on onnistuttu, neuvottelujen ja sijoittumisten määrä on lähtenyt nousuun. Määrärahan toteutuminen 31.12.2024: 0 euroa.	**Tarkastuslautakunta suosittelee, että isojen yritystonttien hankintaa ja valmistelua edistetään koska on havaittavissa, että maakunnassa on tarvetta ja kysyntää.**	●

	hyväksytyn Vetovoimaiset yritysalueet – toimenpidesuunnitelmaa siihen sisältyvien toimenpiteiden ja aikataulun mukaisesti. Omistaja: Elinkeinopäällikkö			
Yritys- ja työllisyyspalvelut palvelevat yritysten menestystä ja sijoittumista alueelle. Valtuustokauden tavoite: Elinkeinopalveluiden, Ladecin, Lahti Regionin ja yrittäjäjärjestön yhteistyö on vakiintunut ja tunnistettu osa elinkeinopalveluita: Kuntakokonaisuudelle positiivinen kehitys: aktiivisten yritysten määrä, työpaikkojen määrä, uudet ja lopettaneet yritykset. Määräraha vuodelle 2024: 0 euroa	Tavoite (mittari) 2024: Selkeämmän ja systemaattisemman yhteistyön toimintamallin sisällön toteuttamisen aikataulu arvioidaan vuonna 2024. Lähtötilannekuvaus: Ladecin palveluiden rooli osana Hollolan elinkeinopalveluja ei ole asiakkaiden keskuudessa riittävän tunnettua. Kaikessa sidosryhmäyhteistyössä ei ole vakiintuneita toimintamalleja. Pieniltä matkailuyrityksiltä puuttuu tukiverkosto. Yrityshaastatteluilla selvitetty yritysten tarpeet palveluille ja yhteistyölle. Toimenpiteet 2024: Uudelleenarvioidaan yhteistyön toimintamallin sisältötavoitteet ja aikataulu. Omistaja: Elinkeinopäällikkö	Arviointityö on aloitettu ja jatkuu. Ladec näkyy Hollolassa alueellisesti erilaisissa tapahtumisssa ja viestinnässä ja Ladecin toimintaa tuodaan sitä kautta tutuksi yrityksille. Erilaisia yritysverkostoja on pyritty luomaan ja vahvistamaan vuoden 2024 aikana. Määrärahan toteutuminen 31.12.2024: 0 euroa.	**Tarkastuslautakunta kysyy, onko palvelusopimus toteutunut tavoitteiden mukaisesti.** **Tarkastuslautakunta kysyy, mihin arvioinnin jälkeen on päädytty.**	🟡
Ennaltaehkäisevän toimintamallin vahvistuminen Tuen tarpeen monimuotoisuuden kartoitus, jonka pohjalta toimenpidesuunnitelma ja toiminnallistaminen.	Tavoite (mittari) 2024: Työurien monimuotoisuuden tuen toimenpideohjelma laadittu. Lähtötilannekuvaus: Vuonna 2022-2023 suoritettu esivalmistelua ja selvitystyötä.	Kartoitus toteutettu. Monimuotoisen tuen ohjelma laadittu. Toiminnallistaminen käynnissä (Esihenkilövalmennus, Nuori työntekijä, Voi hyvin-hanke, perehdytysmalli, työuran loppuvaiheessa olevien toimenpiteet) Määrärahan toteutuminen 31.12.2024: 22.258,81 euroa.		🟢

Valtuustokauden tavoite: 1. Työurien monimuotoisuuden kartoitus suoritettu 2. monimuotoisen tuen ohjelman laadinta suoritettu 3. toiminnallistaminen käynnissä Määräraha vuodelle 2024: 50.000 euroa	Toimenpiteet 2024: Uuden henkilöstöjärjestelmän työurien tukemisen näkökulmat määritetty ja henkilöstön koulutus aloitettu. Omistaja: Henkilöstöpäällikkö			
Kuntalaisten ja työntekijöiden terveyden ja hyvinvoinnin lisääntyminen kaikissa ikäryhmissä. Rakennamme hyvinvoinnin moninaisten tavoitteiden ja hankkeiden viidakosta, yksinkertaistetun ja sujuvoitetun tavoitekehikon. Valtuustokauden tavoite: Kirkas hyvinvointisuunnitelma malli valmis. Määräraha vuodelle 2024: 45.000 euroa	Tavoite (mittari) 2024: Toteutuneet työpajat. Lähtötilannekuvaus: Maakunnalliset – ja kunnan omat suunnitelmat on hyväksytty valtuustossa 2021. Toimenpiteet 2024: Hyväksyttyjen suunnitelmien aineistojen kautta toteutetaan kaksi teemakohtaista työpajaa. Omistaja: Sivistys- ja hyvinvointijohtaja	Kesäkuun sivistys- ja hyvinvointipalveluiden esihenkilöiden työpaja on toteutettu 6.6.2024. Syksyn työpaja toteutettu palvelualueen johtotiimissä 17.9.2024. Määrärahan toteutuminen 31.12.2024: 77.758 euroa.	**Tarkastuslautakunta kysyy, milloin työpajatoiminta jatkuu työntekijöille?** **Tarkastuslautakunta kysyy, miksi määräraha on ylittynyt?**	🟡
Kuntalaisten ja työntekijöiden terveyden ja hyvinvoinnin lisääntyminen kaikissa ikäryhmissä. Ennakoiva hyvinvointi Valtuustokauden tavoite: Toteutetaan ennakoivaan hyvinvointiin tähtäävä hanke, joka sisältää niin liikkumisen, ruuan, mielen ja päihteet. Painopisteet etenevät paloittain. Sovellus eri kohderyhmille:	Tavoite (mittari) 2024: Päihteiden ehkäisyn suunnitelma on valmiina. Lähtötilannekuvaus: Ennakoivaa hyvinvointityö on osa tehtävää hyvinvoinnin edistämistyötä hyvinvointipalveluissa. Ohjelmassa valitut teemat ovat liikunta, ruoka, mieli ja päihteet. Tehdään suunnitelma jokaiselle kohderyhmälle. Toimenpiteet 2024: Kiusaamisen ehkäisemisen suunnitelman jalkauttaminen.	Someturva-ohjelma on liitetty osaksi kiusaamisen vastaista työtä. Kiusaamisen vastaisen suunnitelman jalkauttamista on tehty yksiköihin ja toimenpiteitä mallinnettu. Päihdetyön suunnitelma on valmistelussa. Määrärahan toteutuminen 31.12.2024: 80.021,12 euroa.	**Tarkastuslautakunta kysyy, minkälainen päihdetyön suunnitelma on valmistelussa koskien kuntalaisia.** **Tarkastuslautakunta kysyy, miksi määräraha on ylittynyt.** **Tarkastuslautakunta toteaa, että määrärahan ylityksestä huolimatta tavoitteet eivät ole toteutuneet.**	🔴

Teemoista on suunnitelmat kohderyhmittäin. Määräraha vuodelle 2024: 45.000 euroa	Someturva-ohjelma osaksi kiusaamisen vastaista työtä. Päihdetyön suunnitelma valmiiksi. Omistaja: Sivistys- ja hyvinvointijohtaja			
Kuntalaisten ja työntekijöiden terveyden ja hyvinvoinnin lisääntyminen kaikissa ikäryhmissä. Perhekeskustyön kehittämisen jatkaminen Valtuustokauden tavoite: 1. Manuaali yhteistyömallista, käytössä 2. Virtuaalinen kohtaamispaikka, jossa ohjeet ja manuaali saatavilla ja käytössä. 3. Käytäntöjen ja toimintatapojen juurruttaminen, käytössä. Määräraha vuodelle 2024: 45.000 euroa	Tavoite (mittari) 2024: Perhekeskusmanuaali on valmis ja on jalkautettu kaikille perhekeskustoimijoille. Manuaalin ylläpitosuunnitelma on valmis. Lapsiperheiden kohtaamispaikkatoiminta on osa perhekeskustoiminnan perus- ja varhaisen tuen palveluiden kokonaisuutta ja toimii osallisuuden, yhteistoimijuuden sekä yhteisjohtajuuden periaatteella. Kohtaamispaikka toimintaan on luotu joustava yhdessä sovittu selkeä rakenne. Lähtötilannekuvaus: Tehty valmistelutyötä ja luotu palvelukartta. Toimenpiteet 2024: Perhekeskusmanuaalin jalkauttaminen. Lapsiperheiden kohtaamispaikka-toiminnan kehittäminen ja laajentaminen. Omistaja: Sivistys- ja hyvinvointijohtaja	Asiakaslähtöistä perhekeskuskehittämistä on jatkettu toteuttamalla hyvinvointiseminaari ammattilaisille. Vastaava seminaari on sovittu toteutettavaksi vuosina 2024 ja 2026. Lisäksi on toteutettu useita työpajoja sähköisen perhekeskuksen (Omaperhe.fi) käyttöönottoon liittyen. Hollolassa on otettu käyttöön sekä kuntalaisille, että ammattilaisille suunnatut osiot Omaperhe.fi palvelusta (sähköinen perhekeskus). Palvelukarttaa ja Hollolan perhekeskusmanuaalia on päivitetty suunnitellusti, ja ne ovat kaikkien ammattilaisten käytettävissä palveluohjauksen työkaluina. Kohtaamispaikkatoimintaa on kehitetty mahdollisuuksien rajoissa ja paikallisista tarpeista käsin yhteistyössä alueellisen verkoston kanssa. Alueellisena yhteistyönä on laadittu muun muassa Päijät-Hämeen lapsiperheiden kohtaamispaikkojen toimintaperiaatteet. Perhekeskus ja kohtaamispaikkatoiminnan kehittämiseksi on tunnistettu tarve fyysisen perhekeskuksen olemassaololle. On osallistuttu aktiivisesti erilaisiin yhteistyötapaamiseen/verkostojen toimintaan niin alueellisesti kuin kansallisesti. Perhekeskustoiminnan kehittämiseksi yhteistyötä on tehty erityisesti Hyvinvointialueen ja kolmannen sektorin kanssa. Määrärahan toteutuminen 31.12.2024: 48.507,15 euroa.		🟢
Kuntalaisten ja työntekijöiden terveyden ja hyvinvoinnin lisääntyminen kaikissa ikäryhmissä. Hirveen harrastava	Tavoite (mittari) 2024: Kouluikäisille järjestetyt harrastetunnit viikossa. Tavoite on 80 h/vko. Lähtötilannekuvaus: Opetus- ja kulttuuriministeriö on myöntänyt kunnille	Kaikkien ikäryhmien toimintamallien kehittämistä on jatkettu. CitySpottingin valmistelu aloitettu syksyllä 2024. Cityspotting on uudenlainen tapa tutkia ja liikkua kunnan sisällä. Verkkoselaimella toimivan pelin avulla pääsee kiertämään kartalle merkittyjä paikkoja. Pisteet tarjoavat pieniä tehtäviä, jotka voivat pitää sisällään	**Tarkastuslautakunta kysyy, onko tavoite 80 h/viikko toteutunut.** **Tarkastuslautakunta kysyy, onko kuntalaisten harrastusmahdollisuudet lisääntyneet.**	🔴

Valtuustokauden tavoite: Kuntatalaisten harrastusmahdollisuudet lisääntyvät. Mittari: kpl. Harrastuneisuuden vahvistus näkyy hyvinvoinnin mittareissa. Mittari: muutos-%. Määräraha vuodelle 2024: 45.000 euroa	erityisavustusta lukuvuodelle 2022–2023. Tavoitteena juurruttaa harrastamisen Suomen malli pysyväksi toimintamalliksi kunnissa. Kunnassa harrastuneisuutta tuetaan maksuttomilla tiloilla ja avustuksilla kaikissa kohderyhmissä. Toimenpiteet 2024: Harrastamisen Suomen mallin- sekä muiden ikäryhmien harrastustoiminnan kehittäminen yhteistyössä eri toimijoiden kanssa. Omistaja: Sivistys- ja hyvinvointijohtaja	tietovisakysymyksiä, liikuntaa tai esimerkiksi paikkojen etsimistä ympäröivästä maisemasta. Hankehaun kautta palkattu kouluPT liikuttamaan koululaisia koulupäivän aikana. Määrärahan toteutuminen 31.12.2024: 27.931,28 euroa.	**Tarkastuslautakunta kysyy, mihin tarkoitukseen Opetus- ja kulttuuriministeriö on myöntänyt avustusta ja miten se on käytetty.** **Tarkastuslautakunta kysyy, kuinka monen eri toimijan kanssa on tehty yhteistyötä ja minkälaiseen harrastustoimintaan yhteistyö on liittynyt.** **Tarkastuslautakunta kysyy, onko alueellisia eroja harrastetoiminnan tuottamisessa.** **Tarkastuslautakunta kysyy, kuinka paljon Cityspotting maksaa vuositasolla.**	
Kasvamme kestävän kehityksen kuntana. Vahvistamme ympäristöä ja luontoa monipuolisesti sekä arvostamme luontoa hyvinvoinnin lähteenä. Laaditaan ”Monta luontoa – monta mahdollisuutta”-aiheesta kehittämissuunnitelma, joka sisältää luonnon virkistyskäytön kehittämistarpeet luontoon liittyvän elinkeinotoiminnan näkökulmasta. Valtuustokauden tavoite: Laadittu kehittämisohjelma, joka kokoaa yhteen kehittämistarpeet, eri asioiden edistämisen priorisoinnin, toimenpiteiden aikataulutuksen ja resursoinnin	Tavoite (mittari) 2024: Monta luontoa, monta mahdollisuutta-kehittämissuunnitelmassa 2024 vuodelle ajoitetut toimenpiteet toteutettu suunnitelman mukaisesti. Lähtötilannekuvaus: Luonnon ja ympäristön hyödyntäminen matkailutoiminnassa on kunnassa vähäistä. Luonnon virkistyskäytön kehittämiseksi ei ole aiemmin ollut suunnitelmallista ja kokonaisvaltaista koordinointia. Luonnon virkistyskäytön kehittämissuunnitelma laadittu ja hyväksytty 2023. Toimenpiteet 2024: Toteutetaan 2023 hyväksyttyä Monta luontoa-monta mahdollisuutta-kehittämissuunnitelmaa sii-	Lähes kaikki vuoden 2024 toimet toteutettu suunnitelman mukaisesti ja valmistaudutaan vuoden 2025 toimien toteutukseen. Talven 2024 aikana keskitytty asiakirjojen edistämiseen ja laadittu luontoreittien hoito- ja käyttösuunnitelmat reittien hoitoa, kehitystä ja ennen kaikkea turvallisuutta varten. Asiakirjat ohjaavat työtä projektiasiantuntijan ja Kunnontiimin osalta. Määrärahan toteutuminen 31.12.2024: 10.455,33 euroa.		●

Määräraha vuodelle 2024: 20.000 euroa	hen sisältyvien toimenpiteiden ja aikataulun mukaisesti. Omistaja: Projektiasiantuntija			
Kasvamme kestävän kehityksen kuntana. Vahvistamme ympäristöä ja luontoa monipuolisesti sekä arvostamme luontoa hyvinvoinnin lähteenä. Valtuustokauden tavoite: Kestävän elinvoiman Hollola. MAL-sopimuksen toimenpiteiden suunnittelu ja priorisointi kaudelle 2025–2029. HINKU päästötavoitetta toteuttavien toimenpiteiden priorisointi resurssien kohdentamiseksi oikein: 1) 2025–2029 MAL sopimus hyväksytty 2) CO2-vähenee 2007-->2025–50 % Määräraha vuodelle 2024: 0 euroa	Tavoite (mittari) 2024: Päätös MAL-sopimuskaudesta 2024-2027 tehty HINKU-päästötavoitteita toteuttavien toimenpiteiden priorisointi tehty. Lähtötilannekuvaus: Hollola on mukana Lahden kaupunkiseudun MAL-sopimuksessa. Valtuusto on päättänyt, että olemme HINKU-kunta. Kunnan ilmasto-ohjelma on hyväksytty. Kiertotalouden toimintaa on Hollolassa hajautetusti eri paikoissa Toimenpiteet 2024: MAL-sopimuksen (24–27) valmistelu ja päätöksenteko MAL-kuntien kanssa sovittavan aikataulun mukaan. Ilmastosuunnitelma sisältää HINKU-tavoitteiden arvioinnin ja priorisoinnin sekä asukkaiden ja yritysten osallistamisen. Omistaja: Elinvoimajohtaja (MAL), projektiasiantuntija (ilmastosuunnitelma)	1) MAL-sopimus 2024-2027 on allekirjoitettu osapuolten kesken 10.12.2024. 2) Hollolan CO”-päästöt vähentyneet 2007-> 2023 46 %. Hollolan ilmastosuunnitelma hyväksytty joulukuussa 2024 ja alettu valmistelemaan viestintämateriaalia kaikille kunnan toimijoille kuten kuntalaisille ja yrityksille. Ilmastosuunnitelma toteutettiin Ympäristöministeriön 100 %:lla avustuksella. Määrärahan toteutuminen 31.12.2024: 0 euroa.	**Tarkastuslautakunta kysyy, miten on todennettu CO-päästöjen vähennys.**	🟢
Kasvamme kestävän kehityksen kuntana. Vahvistamme ympäristöä ja luontoa monipuolisesti sekä arvostamme luontoa	Tavoite (mittari) 2024: Varhaiskasvatuksen- ja perusopetuksen opintokokonaisuus käytössä kaikissa yksiköissä.	Perusopetuksen opintokokonaisuuden viimeistely kesken. Lukuvuoden alussa aloitettu varhaiskasvatuksen- ja perusopetuksen mallien yhteen sovittamista. Varhaiskasvatukseen on perustettu retkivälinelainaamo.	**Tarkastuslautakunta kysyy, mikä on varhaiskasvatuksen opintokokonaisuuden tilanne.**	🔴

hyvinvoinnin lähteenä. Monta luontoa-opintokokonaisuus Valtuustokauden tavoite: Monta luontoa opintokokonaisuus syvenee ja jatkuu varhaiskasvatuksesta perusopetukseen ja laajenee muihin ikäryhmiin. Luontopassi/luontoopas: Monta luontoa suunnitelma ja opas valmis 100 % Määräraha vuodelle 2024: 0 euroa	Lähtötilannekuvaus: Varhaiskasvatuksessa ja perusopetuksessa toteutettava ympäristökasvatus vahvistaa lasten luontosuhdetta ja vastuullista toimimista ympäristössä sekä ohjaa heitä kohti kestävää elämäntapaa. Ympäristökasvatus sisältää kolme ulottuvuutta: oppiminen ympäristössä, oppiminen ympäristöstä sekä toimiminen ympäristön puolesta. Toimenpiteet 2024: Varhaiskasvatuksen- ja perusopetuksen opintokokonaisuuden jalkauttaminen. Perusopetuksen opintokokonaisuuden viimeistely ja yhteistyösopimusten kartoittaminen. Omistaja: Sivistys- ja hyvinvointijohtaja	Määrärahan toteutuminen 31.12.2024: 0 euroa.		

Arvioinnin yhteenveto:

- **Tarkastuslautakunta toteaa, että määrärahojen käyttö on ollut vaihtelevaa esim. suuret ylitykset ja toisaalta käyttämättömät määrärahat.**
- **Tarkastuslautakunta suosittelee, että tavoite ja toteutuma vastaa toisiaan.**
- **Tarkastuslautakunta toteaa, että toteutuneiden tavoitteiden kohdalla tavoitetaso ei ole ollut kovin korkealla.**
- **Tarkastuslautakunta suosittelee, että kesken jääneiden hankkeiden osalta pohditaan syitä miksi hankkeet eivät ole toteutuneet.**
- **Tarkastuslautakunta toteaa, että hankkeiden loppuunsaattaminen edellyttää määrätietoista johtamista.**

3.2 Kriisikuntakriteerit Hollolan kunnan tunnuslukujen näkökulmasta

Kuntalain 118 §:n mukaisesti erityisen vaikeassa taloudellisessa asemassa olevan kunnan arviointimenettely voidaan jatkossa käynnistää:

- jos kunta ei ole kattanut kunnan taseeseen kertynyttä alijäämää kuntalain 110 §:n 3 momentissa säädetyssä (TP:n vahvistamisvuosi +4 vuotta) määräajassa.
  - Ei täyty Hollolan kunnan osalta (ei kertynyttä alijäämää)

TAI

- jos asukasta kohden laskettu kertynyt alijäämä on kunnan viimeisessä konsernitilinpäätöksessä vähintään 1 000 euroa ja sitä edeltäneenä vuonna vähintään 500 euroa
  - Ei täyty Hollolan kunnan osalta
    - TP2024: ylijäämää 3.132 €/asukas
    - TP2023: ylijäämää 2.919 €/asukas

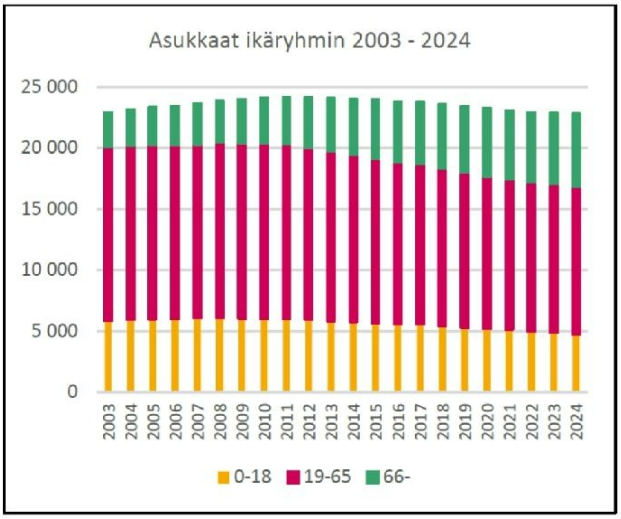
TAI

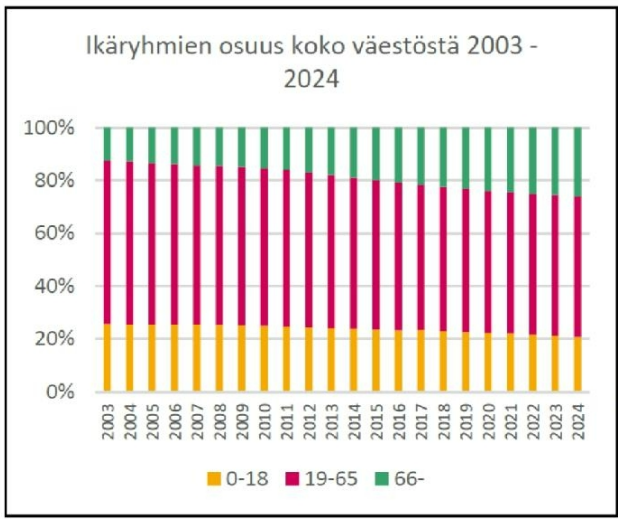
jos rahoituksen riittävyyttä tai vakavaraisuutta kuvaavat talouden tunnusluvut ovat kahtena vuonna peräkkäin täyttäneet kaikki seuraavat raja-arvot

Kriteeri	Tilanne Hollolan kunnassa	Toteutuu/ei toteudu
1) kunnan konsernituloslaskelman vuosikatteen ja poistojen suhde on alle 80 prosenttia	➢ TP2024: 151,5 % ➢ TP2023: 191,9 %	ei toteudu
2) kunnan tuloveroprosentti on vähintään 2,0 prosenttiyksikköä korkeampi kuin kaikkien kuntien painotettu keskimääräinen tuloveroprosentti	➢ 2024: 8,3 % (ka 7,47 %) ➢ 2023: 8,36 % (ka. 7,38 %)	ei toteudu
3) asukasta kohden laskettu kunnan konsernitilinpäätöksen lainojen ja vuokravastuiden määrä ylittää kaikkien kuntien konsernitilinpäätöksen lainojen ja vuokravastuiden keskimääräisen määrän vähintään 50 prosentilla	➢ TP2024: 2.355 €/asukas ➢ TP2023: 2.957 €/asukas Kaikki kunnat: ➢ TP2023: 8.067 e/asukas ➢ TP2022: 9.367 e/asukas kuntakonsernien TP2024 tilastoja ei ole arviointikertomusta laadittaessa vielä saatavilla	ei toteudu
4) konsernitilinpäätöksen laskennallinen lainanhoitokate on alle 0,8	➢ TP2024: 2,9 ➢ TP2023: 4,4	ei toteudu

3.3 Väestö

Tilastokeskuksen ennakkotietojen mukaan Hollolan kunnan asukasmäärä oli 22 855, eli se laski viime vuoden aikana yhteensä 30 henkilöllä (-58 vuonna 2023). Vuodesta 2016 alkaen kuolleisuus on ollut syntyvyyttä suurempaa. Koko maan tilanteeseen verrattuna Hollolan tilanne ei ole mitenkään poikkeava.

Kunnanvaltuuston hyväksymä strateginen tavoite väestömäärän osalta lähtee olettamasta, että väkimäärää saadaan kasvatettua n. 3.000 asukkaalla vuoteen 2050 mennessä. **Tarkastuslautakunta kysyy edelleen, mitkä ovat ne toimenpiteet, joilla tavoitteeseen Hollolassa päästään.**

3.4 Arvio konsernipalveluiden toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden saavuttamisesta

Arvioidessa eri toimialueiden tavoitteiden toteutumista on huomattava, että kunnan toimialojen sitovuustaso on kaikilla palvelualueilla tulojen ja menojen netto (pl. Vesihuoltolaitos, yli-/alijäämä). Tilivelvollisia ovat johtavien viranhaltijoiden lisäksi kunnan toimielinten jäsenet ja tulosalueiden johtavat viranhaltijat.

Konsernipalveluiden palvelualue sisältää seuraavat vastuualueet: hallintopalvelut, talouspalvelut, kehittämis- ja viestintäpalvelut, henkilöstöpalvelut ja tietohallintopalvelut. Menoihin sisältyvät myös valtuuston, tarkastuslautakunnan ja keskusvaalilautakunnan alainen toiminta sekä maaseutupalvelut. Palvelualuetta johtaa hallinto- ja talousjohtaja. Konsernipalveluiden palvelualueen tehtävänä on tarjota keskitetysti talouspalveluiden, kehittämispalveluiden, henkilöstöpalveluiden, tietohallintopalveluiden sekä hallinto- ja viestintäpalveluiden tukipalveluja palvelualueiden johtamisen tueksi muille palvelualueille. Lisäksi konsernipalveluiden palvelualueen tehtäviin kuuluu tukea, ohjata, koordinoida ja seurata kunnan taloutta, hallintoa, henkilöstöpalveluita ja tietohallintoa keskitetysti.

Konsernipalveluiden palvelualue huolehtii tietyistä koko kuntaa koskevista asiantuntijatehtävistä kuten vaalit, luottamushenkilöhallinto, kunnan talous, konserniohjaus, työnantajatehtävät, tietohallinnon kokonaisuus, laadunhallinta ja kehittäminen sekä markkinointi.

Toteutuneet toimenpiteet ja tunnusluvut

Konsernipalvelut

Tuloarviot ja määrärahat

	TP 2023	ALKUP. TA 2024	MUUTOKSET 2024	VOIMASSA OLEVA TALOUS-ARVIO 2024	TILINPÄÄ-TÖS 2024	TOT-%	POIKKEAMA
TOIMINTA-TUOTOT	2 756 065	2 907 000	0	2 907 000	3 426 706	117,9 %	519 706
TOIMINTA-KULUT	-5 718 078	-6 116 500	0	-6 116 500	-6 336 980	103,6 %	-220 480
TOIMINTA-KATE	-2 957 746	-3 209 500	0	-3 209 500	-2 910 274	90,7 %	299 226

Toiminnallisten tavoitteiden toteutuminen

Strategian ohjelma*: Tasapainoinen talous*

Strategian toteutumisen tukeminen monikanavaisellla aktiivisella viestinnällä ja markkinoinnilla sekä mediatyöllä

Esimerkillisen osallistavat toimintamallit aktiivisessa käytössä.

Talousarvioon sisältyvä tavoite/toimenpide	**Mittari ja toimenpiteet**	**Toteuma**	**Arviointi ja suositus**	
Tasapainoinen talous Korjausvelan laskenta omaisuuslajeittain	Selvitys laadittu 9/2023 mennessä Vastuutaho: Talouspäällikkö	Korjausvelkaselvityksen tilannerapportti valmistunut huhtikuussa 2024. Korjausvelan toimintokohtainen täsmennys on käynnissä ja korjausvelka otetaan osaksi vuoden 2026 talousarviovalmistelua.		
Strategian toteutumisen tukeminen monikanavaisella aktiivisella viestinnällä ja markkinoinnilla sekä mediatyöllä. Kunnan tunnettavuuden edistäminen	Tiedotus-, viestintä- ja markkinointisuunnitelman vuoden 2024 toimenpiteet toteutettu. Vastuutaho: Hallinto- ja talousjohtaja	Markkinointisuunnitelman mukaisia toimenpiteitä suoritettu, mm Matkamessujen, Raksa2024-messujen ja Duuni-messujen kautta. Suunnitelmaan sisältyvien markkinointivideoiden vastaanotto on yllättänyt positiivisuudellaan. Kunnan videoiden katselukerrat lisääntyneet moninkertaisesti.		
Esimerkillisen osallistavat toimintamallit aktiivisessa käytössä. Palaute ja ideajärjestelmän kehittäminen	Vuonna 2023 laaditun suunnitelman toimenpiteet tehty 2024. Ensimmäisen toimintavuoden palautteet ja ideat raportointi 1. toimintavuodelta tehty. Vastuutaho: Hallinto- ja talousjohtaja	Palaute- ja ideaprosessin käyttöönotto toteutui joulukuussa 2024.		

Ilmasto- ja ympäristötavoitteet

Talousarvioon sisältyvä tavoite/toimenpide	**Mittari ja toimenpiteet**	**Toteuma**	**Arviointi ja suositus**	
Hankinnoissa kestävän kehityksen edistäminen	Kunnan hankintaohjeisiin kirjattujen kestävän kehityksen linjausten huomioiminen mm. tarjouspyyn-	Hankinta-asiantuntija on aloittanut helmikuussa ja edistää asiaa.		

	nöissä sekä hiilijalanjäljen pienentäminen hankinnoissa. Vastuutaho: Hallintopäällikkö			
Sähköisten palvelualustojen kehittäminen ja tehokas hyödyntäminen	Virtuaalikokous- ja oppimisalustojen tehokas käyttäminen vähentää liikkumisen tarvetta Vastuutaho: Tietohallintopäällikkö	Virtuaalikokousalustojen hyödyntäminen toteutunut suunnitellusti. Kokouksissa on alettu myös hyödyntämään tekoälyn mahdollisuuksia esimerkiksi litterointien ja tiivistelmien suhteen. Oppimisalustojen tehokasta käyttöä on edistetty, oppimiseen käytetyistä kokouksista on siirrytty etäopetusalustoihin.		
Kiertotalouden ja laitteiden elinkaaren maksimoinnin huomioiminen kilpailutuksissa	Elinkaarihallinnassa tulee huomioida kierrätyksellinen näkökulma Vastuutaho: Tietohallintopäällikkö	98 prosenttia laitteista kierrätetään.		
Digitaalisen hiilijalanjäljen pienentäminen	Tiedon- ja dokumenttien hallinnan selkeyttäminen. Vastuutaho: Tietohallintopäällikkö	Tiedonhallintamalli päivitetty. Dokumenttienhallinnan ratkaisumallit tarkastelussa, päällekkäisten ohjelmistojen selvitystyö kesken, luopuminen samankaltaisista ohjelmistoista. Intranet-uudistusta siirretty vuodelle 2025.		

Arvioinnin yhteenveto:

- **Tarkastuslautakunta toteaa, että konsernipalvelut ei ole pystynyt toteuttamaan joitakin asetetuista tavoitteista.**
- **Tarkastuslautakunta kysyy, onko konsernipalveluiden osalta laadittu suunnitelmaa, jonka avulla tavoitteisiin voitaisiin päästä.**

Ympäristöterveydenhuolto, Hollolan kunnan osuus

Hollolan kunnan osuus ympäristöterveydenhuollon kustannuksista

Tuloarviot ja määrärahat

	TP 2023	ALKUP. TA 2024	MUUTOKSET 2024	VOIMASSA OLEVA TALOUS-ARVIO 2024	TILINPÄÄ-TÖS 2024	TOT-%	POIKKEA-MA
TOIMINTA-TUOTOT	13 071	0	0	0	0	0 %	0
TOIMINTA-KULUT	-332 303	-340 800	0	-340 800	-305 341	89,6 %	35 459
TOIMIN-TAKATE	-319 232	-340 800	0	-340 800	-305 341	89,6 %	35 459

Strategian toteuttaminen

Tuloarviot ja määrärahat

	TP 2023	ALKUP. TA 2024	MUUTOKSET 2024	VOIMASSA OLEVA TALOUS-ARVIO 2024	TILINPÄÄ-TÖS 2024	TOT-%	POIKKEA-MA
TOIMINTA-TUOTOT	0	0	0	0	102 000	-	102 000
TOIMINTA-KULUT	-660 988	-1 300 000	0	-1 300 000	-1 126 410	86,6 %	173 590
TOIMIN-TAKATE	-660 988	-1 300 000	0	-1 300 000	-1 126 410	78,8 %	275 590

Käyttöomaisuuden myyntivoitot ja -tappiot

Tuloarviot ja määrärahat

	TP 2023	ALKUP. TA 2024	MUUTOKSET 2023	VOIMASSA OLEVA TALOUS-ARVIO 2024	TILINPÄÄ-TÖS 2024	TOT-%	POIKKEA-MA
TOIMINTA-TUOTOT	586 813	300 000	0	300 000	521 559	173,9 %	221 559
TOIMINTA-KULUT	0	0	0	0	0	0 %	0
TOIMIN-TAKATE	586 813	300 000	0	300 000	521 559	173,9 %	221 559

Tarkastustoimi

	TP 2023	ALKUP. TA 2024	MUUTOKSET 2024	VOIMASSA OLEVA TALOUS-ARVIO 2024	TILINPÄÄ-TÖS 2024	TOT-%	POIKKEAMA
TOIMINTA-TUOTOT	0	0	0	0	0	-	0
TOIMINTA-KULUT	-34 019	-44 100	0	-44 100	-45 530	103,2 %	-1 430
TOIMINTAKATE	-34 019	-44 100	0	-44 100	-45 530	103,2 %	-1 430

Toiminnallisten tavoitteiden toteutuminen

Talousarvioon sisältyvä tavoite/toimenpide	Mittari ja toimenpiteet	Toteuma	Arviointi ja suositus	
Lakisääteiset tehtävät kuntalain mukaisesti. Tavoitteen toteutumiseen tarvittava määräraha: 44 100 euroa	Täytetään lakisääteiset vaatimukset, säännölliset kuulemiset ja ajallaan tehty arviointikertomus. Vastuutaho: Puheenjohtaja	Arviointikertomus jätetty aikataulun mukaisesti ja siihen liittyvät kuulemiset suunnitelmaa noudattaen.	Arvioinnin tarkastuslautakunnan suoriutumisesta antaa kunnanvaltuusto.	

Ilmasto- ja ympäristötavoitteet

Talousarvioon sisältyvä tavoite/toimenpide	Mittari ja toimenpiteet	Toteuma	Arviointi ja suositus	
Mahdollistetaan sähköinen osallistuminen kokouksissa	Sähköisten kokousten määrä 100% (tavoite) Vastuutaho: Puheenjohtaja	Toteutunut suunnitellusti.	Arvioinnin tarkastuslautakunnan suoriutumisesta antaa kunnanvaltuusto.	

3.5 Arvio Ympäristöterveyslautakunnan toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden saavuttamisesta

Tuloarviot ja määrärahat

	TP 2023	ALKUP. TA 2024	MUUTOKSET 2024	VOIMASSA OLEVA TALOUS-ARVIO 2024	TILINPÄÄ-TÖS 2024	TOT-%	POIKKEAMA
TOIMINTA-TUOTOT	3 220 035	3 338 500	0	3 338 500	3 255 446	97,5 %	-83 077
TOIMINTA-KULUT	-3 220 014	-3 338 500	0	-3 338 500	-3 255 476	105,4 %	- 30
TOIMINTAKATE	21	0	0	0	-30	-	-30

Strategian ohjelma: *Esimerkillinen toimintakulttuuri, arvot tunnetaan ja niiden pohjalta toimitaan*
Esimerkillisen hyvän johtamisjärjestelmän uudistaminen ja sujuvoittaminen
Strategian toteutumisen tukeminen monikanavaisella aktiivisella viestinnällä ja markkinoinnilla ja mediatyöllä.
Ennaltaehkäisevän toimintamallin vahvistaminen

Toiminnallisten tavoitteiden toteutuminen

Talousarvioon sisältyvä tavoite/toimenpide	Mittari ja toimenpiteet	Toteuma	Arviointi ja suositus	
Esimerkillinen toimintakulttuuri, arvot tunnetaan ja niiden pohjalta toimitaan Ympäristöterveydenhuollon laatukäsikirjan jalkauttaminen	Laatukäsikirja on hyväksytty ja laatutiimi aloittanut toiminnan. Henkilöstö perehdytetty ja se on osa uusien työtekijöiden perehdytysohjelmaa. Vastuutaho: Ympäristöterveysjohtaja ja eläinlääkintähuollon päällikkö	Laatutiimi on kokoontunut ja seurannut laatumittareiden toteutumista vuoden aikana. Henkilöstö on perehdytetty laatujärjestelmään ja se sisältyy uusien työntekijöiden perehdytyssuunnitelmaan.		
Esimerkillinen toimintakulttuuri, arvot tunnetaan ja niiden pohjalta toimitaan Eläinlääkintähuollon ohjekansio	Jalkautetaan osaksi toimintaa Vastuutaho: eläinlääkintähuollon päällikkö	Ohjekansion käyttö on otettu osaksi toimintaa ja sitä käytetään myös henkilöstön perehdyttämisessä.		
Esimerkillisen hyvän johtamisjärjestelmän uudistaminen ja sujuvoittaminen	Noudatetaan kunnan ohjeita.	Ympäristöterveysjohtaja on osallistunut kunnan esihenkilövalmennukseen. Esihenkilöt ovat osallistuneet kuukausittain järjestettävälle esihenkilötunnille.		

Hollolan kunnan toimintakulttuurin jalkauttaminen	Vastuutaho: Ympäristöterveysjohtaja, Eläinlääkintähuollon päällikkö			
Strategian toteutumisen tukeminen monikanavaisella aktiivisella viestinnällä ja markkinoinnilla ja mediatyöllä Suunnitellaan ympäristöterveydenhuollon viestinnän ja tiedotuksen tavat	Suunnitelma laadittu ja viestintäkanavat käytössä. Vastuutaho: Ympäristöterveysjohtaja, Eläinlääkintähuollon päällikkö	Viestintää suunnitellaan vuosikellon avulla. Päijät-Hämeen ympäristöterveyden somekanavat otettiin käyttöön huhtikuussa ja viestintä niille on ollut vilkasta. Käyttöönoton jälkeen somekanaville on laitettu 54 julkaisua.		
Ennaltaehkäisevän toimintamallin vahvistaminen Osallistutaan aktiivisesti alueellisiin varautumisen työryhmiin muiden toimijoiden kanssa.	Työryhmiin osallistuminen Vastuutaho: Ympäristöterveysjohtaja	Ympäristöterveydenhuollosta on osallistuttu muun muassa PHTurvan ja sen esikunnan, PHVesiturvan, hyvinvointialueen varautumisen yhteistyöryhmän sekä epidemiaselvitystyöryhmän kokouksiin.		
Ennaltaehkäisevän toimintamallin vahvistaminen Sujuva yhteistyö muiden viranomaisten kanssa	Säännöllinen yhteydenpito ja yhteystietojen pitäminen ajan tasalla. Vastuutaho: koko henkilöstö	Yhteistyötä on tehty osana päivittäistä toimintaa.		

Ilmasto- ja ympäristötavoitteet

Talousarvioon sisältyvä tavoite/toimenpide	**Mittari ja toimenpiteet**	**Toteuma**	**Arviointi ja suositus**	
Potilasasiakirjojen toimittaminen eläinten omistajille sähköisesti	90 % potilasasiakirjoista (vuonna 2023 noin 50 %) Vastuutaho: Eläinlääkintähuollon päällikkö	Lähes kaikki tilakäyntien asiakirjat ja suurin osa vastaanottokäyntien asiakirjoista toimitetaan sähköisesti.		
Virkamatkojen vähentäminen	Virantoimitusmatkojen kilometrit 2024 vs.2023 Vastuutaho: Ympäristöterveysjohtaja, eläinlääkintähuollon päällikkö	Terveydensuojelussa ajokilometrien määrä kasvoi noin 5 000 kilometrillä vuoteen 2023 verrattuna. Suoritetta kohden vuonna 2024 ajettiin 0,67 kilometriä enemmän kuin vuonna 2023. Tavoite ei toteutunut. Eläinlääkintähuollossa seuranta on aloitettu vuonna 2024.		

3.6 Arvio Sivistys- ja hyvinvointivaliokunnan toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden saavuttamisesta

Sivistyksen – ja hyvinvoinnin palvelualueen toiminta on pääosin lakisääteistä tai lailla ohjattua. Sivistyksen- ja hyvinvoinnin palvelualue muodostuu varhaiskasvatuksen, perusopetuksen ja vapaa-aikapalveluiden vastuualueista. Vapaa-aikapalveluiden vastuualue pitää sisällään nuoriso-, kirjasto-, kulttuuri- ja liikuntapalveluiden sekä pakolais- ja maahanmuuttoasioiden kokonaisuudet. Sivistyksen- ja hyvinvoinnin palvelualue vastaa kyseessä olevien vastuualueiden toiminnan järjestämisestä, kehittämisestä, päätösten valmistelusta, toimeenpanosta ja seurannasta. Sivistyksen- ja hyvinvoinnin palvelualueen toiminnan painopiste on huolehtia kuntalaisten hyvinvoinnista, oppimisesta ja sivistyksestä sekä mahdollistaa kuntalaisten omia toimintamahdollisuuksia.

Tuloarviot ja määrärahat

	TP 2023	ALKUP. TA 2024	MUUTOKSET 2024	VOIMASSA OLEVA TALOUSARVIO 2024	TILINPÄÄTÖS 2024	TOT-%	POIKKEAMA
TOIMINTATUOTOT	4 385 895	3 679 600	0	3 679 600	4 153 023	112,9 %	-473 423
TOIMINTAKULUT	-57 169 424	-56 721 600	0	-56 202 400	-57 852 764	102 %	1 131 164
TOIMINTAKATE	-52 783 530	-53 042 000	0	-53 042 000	-53 699 741	101,2 %	657 741

Toiminnallisten tavoitteiden toteutuminen

Tavoite	Mittari ja toimenpiteet	Toteuma	Arviointi ja suositus	
Digikompetenssin vahvistaminen Kehitetään uusia ja vanhoja käytänteitä, malleja, toimintatapoja, työn/palvelun tekemisen/toteuttamisen tapoja. Hyödynnetään uusia digitaalisia areenoja toiminnan toteuttamisessa. •osaamisen hankkimista ja kehittämistä (henkilöstö, lapset ja nuoret) •uudet kyvyt valmiudet, keinot ja tavat	Varhaiskasvatuksessa 1 digilaite/7 lasta •lähtötaso 80 prosenttia Henkilökohtainen digilaite käytössä kaikilla 3–4 ja 7–8 luokkalaisilla •lähtötaso 3- ja 7-luokkalaisilla digilaite Perusopetuksen opetushenkilöstöllä henkilökohtainen työpuhelin. •lähtötaso 75 %, tavoitetaso 2024 100 % Vastuutaho: Hyvinvoinnin palvelualueen johtoryhmä	Digilaite käytössä 3-5 -luokkalaisilla ja 7-9 -luokkalaisilla. Osa digilaitelisäyksistä varhaiskasvatukseen on toteutettu. Perusopetuksen opetushenkilöstöllä henkilökohtainen työpuhelin 85 %.	**Tarkastuslautakunta kysyy, mitkä ovat toteutuneet määrät.** **Tarkastuslautakunta suosittelee perusopetuksen opetushenkilöstön henkilökohtaisen työpuhelimen lisäämistä tavoitetasoon pääsemiseksi kiireellisesti.**	

toimia ja toteuttaa toimintaa sekä asiakaspalvelu •kyvykkyys toimia tavoitteellisesti digitaalisissa ympäristöissä vahvistuu.				

Ilmasto- ja ympäristötavoitteet

Tavoite	**Mittari ja toimenpiteet**	**Toteuma**	**Arviointi ja suositus**	
Jätelain- ja määräysten muutoksiin vastaaminen kasvatustyössä.	Uusien määräysten mukaisen lajittelun toteuttaminen yksiköissä, lajittelu osana kasvatustyötä. Vastuutaho: Toimintayksiköt lähiesimiesten johdolla yhteistyössä elinvoiman ja tilapalveluiden kanssa.	Asiaa valmisteltu vuoden 2024 aikana ja toteutus suunniteltu alkavaksi monitoimijaisessa yhteistyössä elinvoiman palvelualueen ja Tilapalveluiden kanssa vuoden 2025 aikana.		🔴
Lähiluontomahdollisuudet oppimisympäristönä (Monta luontoa Opinpolku varhaiskasvatuksessa ja esi- ja perusopetuksessa)	Lähiympäristön mahdollisuuksien hyödyntäminen opetuksessa ja oppimisessa sekä leikkiympäristönä. Ympäristö- ja ilmastokasvatuksella edesautetaan ajattelu- ja toimintamallien muuttumista. Vastuutaho: Toimintayksiköt lähiesimiesten johdolla ja vastuualueiden ympäristökoordinaattoreiden tuella.	Monta luontoa -opintopolku kesken perusopetuksessa. Monta luontoa opinpolun jalkautus alkanut varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa. Ympäristökasvattajat valmistuneet keväällä 2024 (kaksi varhaiskasvatuksessa, yksi esiopetuksessa ja yksi perusopetuksessa).		🟡
Seudullinen sivistyspalveluiden yhteistyö hyvinvointiverkostona	Toimimme aktiivisesti osana alueellista sivistystoimen verkostoa ja yhteistyössä sidosryhmien kanssa, luoden kestäviä alueellisia palveluita ja vahvistaen jakamistaloutta (esimerkiksi alueellinen hankerahoitus palvelutoiminnan kehittämisessä) Vastuutaho: Sivistys- ja hyvinvointijohtaja	Osallistumme seudullisiin kehittämisryhmiin: Siv-ohry, Vaka-kehittämisryhmä, Arvo-kehittämisryhmä, OPS-kehittämisryhmä, OOOT, TVT-kehittämisryhmä, Nuorisopalveluiden, kirjaston, liikuntapalveluiden ja talousvastaavien kehittämisryhmät, LAPE-yhteistyöryhmät, Perhekeskus, Opiskeluhuollon alueellinen yhteistyöryhmä, Kohtaamispaikkaverkosto, LAKU-työryhmä, Sivturva (ESAVI), Salpausselän Geopark, Vaka-digiryhmä, SKY-kehittäjäverkosto, Maahanmuuttotyön verkosto	**Tarkastuslautakunta kysyy, miten aktiivinen toiminta näkyy sivistystoimen toiminnassa.** **Tarkastuslautakunta kysyy, miten näitä hyödynnetään toiminnassa.** **Tarkastuslautakunta kysyy, miksi nuorisopalvelujen piiriin kuuluvien ikäluokan lukumäärää**	🟢

			ei ole julkaistu toimintaa kuvaavissa tunnusluvuissa 2024.	

Arvioinnin yhteenveto:

- **Tarkastuslautakunta kiinnittää huomiota siihen, että sivistyksen- ja hyvinvoinnin palvelualueella on asetettu vain yksi sitova toiminnallinen tavoite.**
- **Tarkastuslautakunta suosittelee, että sivistyksen- ja hyvinvoinnin palvelualueelle asetettaisiin useampia tavoitteita.**
- **Tarkastuslautakunta toteaa, että asetetut kolme ilmasto- ja ympäristötavoitetta eivät pääosin ole toteutuneet.**
- **Tarkastuslautakunta suosittelee, että tavoitteiden mittareiden asetantaan kiinnitetään erityistä huomiota.**
- **Tarkastuslautakunta suosittelee, että asetetaan enemmän määrällisiä, mitattavissa olevia tavoitteita.**
- **Tarkastuslautakunta suosittelee, että tavoite ja toteutuma vastaavat toisiaan.**

3.7 Arvio Elinvoimavaliokunnan palveluiden toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden saavuttamisesta

Elinvoiman palvelualue edesauttaa monipuolisen asumismahdollisuuksien syntymistä ja huolehtii yritysten toimintaedellytysten kehittämisestä. Palvelualue tuottaa asumisen ja elinkeinoelämän tarvitsemat maankäytön ja kuntatekniikan palvelut, vastaa palveluliikenteen järjestämisestä sekä vastaa rakennusvalvonta- ja ympäristönsuojeluviranomaisen palveluiden järjestämisestä. Lisäksi palvelualue huolehtii työllisyysasioista, elinkeinotoimen tehtävistä, muista joukkoliikennepalveluista (LSL) sekä päiväkotien ja koulujen ruoka- ja siivouspalveluista.

Palvelualue toimii elinvoimavaliokunnan ohjauksessa tuottaen palveluita pääasiassa kuntalaisille. Palvelualue koostuu seitsemästä vastuualueesta: kehitys- ja kaavoituspalvelut (kaavoitus, maaomaisuuden hallinta ja paikkatieto), kuntatekniikka, rakennusvalvonta ja ympäristönsuojelu, vesihuoltolaitos, ruoka- ja siivouspalvelut, työllisyyspalvelut sekä elinvoiman hallinto (sis. elinkeinopalvelut ja joukkoliikenne). Palvelualueen organisaatioon kuuluu ympäristöterveydenhuollon taseyksikkö. Lisäksi vastuualueen käyttötaloudessa on varattu budjetti kunnan kiinteistöasioiden hoitoon (pl. investoinnit, jotka tilataan erikseen). Työt tilataan Hollolan Tilapalvelut Oy:ltä.

Tuloarviot ja määrärahat

Elinvoiman palvelualue, (sis. VHL)

	TP 2023	ALKUP. TA 2024	MUUTOKSET 2024	VOIMASSA OLEVA TALOUSARVIO 2024	TILINPÄÄTÖS 2024	TOT-%	POIKKEAMA
TOIMINTA-TUOTOT	25 443 204	24 940 200	0	24 940 200	25 631 393	102,8 %	691 193
TOIMINTA-KULUT	-25 603 306	-27 207 900	0	-27 207 900	-26 544 125	97,6 %	663 775
TOIMINTA-KATE	**-103 515**	**-2 217 700**	0	**-2 217 700**	**-819 557**	37 %	1 398 143
TILIK. YLI-/ALIJÄÄMÄ	-10 437 806	-10 325 500	0	-10 325 500	-9 229 788	89,4 %	1 095 712

Elinvoiman palvelualue, (ilman VHL)

	TP 2023	ALKUP. TA 2024	MUUTOKSET 2024	VOIMASSA OLEVA TALOUSARVIO 2024	TILINPÄÄTÖS 2024	TOT-%	POIKKEAMA
TOIMINTA-TUOTOT	21 021 048	20 318 500	0	20 318 500	20 918 097	103 %	599 597
TOIMINTA-KULUT	-23 032 826	-24 649 500	0	-24 649 500	-24 034 519	97,5 %	614 981
TOIMINTA-KATE	**-1 955 191**	**-4 281 000**	0	**-4 281 000**	**-3 023 246**	70,6 %	1 257 754
TILIK. YLI-/ALIJÄÄMÄ	-10 221 374	-10 325 500	0	-10 325 500	-9 288 231	90 %	1 037 269

Toiminnallisten tavoitteiden toteutuminen

Tavoite	Mittari ja toimenpiteet	Toteuma	Arviointi ja suositus	
Vanhan virastotalon purkaminen Keskuskorttelissa korttelin A, Hollola talon, jatkotoimenpiteistä päättäminen.	Virastotalo purettu Hollola-talon suunnittelu käynnistetty. Vastuutaho: Kehityspäällikkö ja elinvoimajohtaja	Viraston purkamislupa ja Keskuskorttelien asemakaava lainvoimaisia. Purkutyö käynnistyy 2025 alussa. Suunnittelua tehty 10/2024 saakka, jolloin päätetty keskeyttää yhteistyö ja suunnittelu kehittäjäkumppanin kanssa. Keskuskorttelien uusien toteutusvaihtoehtojen selvittäminen käynnissä.		
Valmistelutyö Päijät-Hämeen työllisyysalueen aloittamiseksi toteutuu.	Päijät-Hämeen työllisyysalue aloittaa 1.1.2025 Vastuutaho: Työllisyysaluejohtaja	Päijät-Hämeen työvoimapalvelut aloittivat viranomaistoiminnan 1.1.2025.		
Kunnan rakennusjärjestyksen päivittäminen uuden rakentamislain mukaiseksi.	Rakennusjärjestyksen laatiminen, ehdotusvaihe ja hyväksymiskäsittely 2024 aikana. Rakennusjärjestyksen voimaantulo 1.1.2025. Vastuutaho: kehityspäällikkö	Rakennusjärjestyksen ehdotusvaihe laadittu ja ollut nähtävillä 11-12/2024. Hyväksymiskäsittely 02-03/2025. Rakentamislain viimeisimmät muutokset varmistuivat vasta joulukuussa, mikä viivästytti myös rakennusjärjestyksen valmistelua.		

Ilmasto- ja ympäristötavoitteet

Tavoite	Mittari ja toimenpiteet	Toteuma	Arviointi ja suositus	
Kuntien ilmastosuunnitelmat	Kunnalle laaditaan ilmastosuunnitelma, jolla on vertailuarvo muihin maakunnan kuntien suunnitelmiin. Vastuutaho: projektiasiantuntija	Hollolan kunnan ilmastosuunnitelma on hyväksytty valtuuston kokouksessa 9.12.2024 ja viedään käytännön toteutukseen vuodesta 2024 alkaen. Samalla vahvistetaan teeman mukaista viestintää kuntatoimijoille. Suunnitelman seurantaa toteutetaan kaksi kertaa vuodessa ilmastotyöryhmän toimesta. Maakunnallista vertailua ja seurantaa tehdään kerran vuodessa.		

Hollolan vaikuttavimmat ilmasto- ja ympäristöteot	Listauksen päivittäminen ja käytön kehittäminen kunnassa kaikilla palvelualueilla. Vastuutaho: projektiasiantuntija	Vuosittain kirjattavat toimenpiteet kirjataan jatkossa vastaamaan hyväksytyn ilmastosuunnitelman toimia. Talousarvioonkin kirjatuilla toimenpiteillä toteutetaan ilmastosuunnitelman tavoitetta.		
Kaupunkipyöräjärjestelmän laajentaminen Hollolaan Lahdesta	MAL-sopimuksen suunnitelman mukaisesti selvitetään yhteistyömallin mahdollisuus ja tarvittavat resurssit (talous, henkilötyötunnit). Vastuutaho: projektiasiantuntija	Keskusteluja käydään järjestelmän laajentamisesta Lahden kaupungin kanssa alkuvuodesta 2025. Kirjaus on listattu KÄPY-edistämisohjelmaan.		
Monta luonto-Monta mahdollisuutta luonnon virkistyskäytön kehittämissuunnitelma 2023–2025 (kh 18.9.2023)	Esitetyt toimenpiteet vuodelle 2024 ohjelmassa, muun muassa suoympäristön parantaminen rakenteilla. Vastuutaho: projektiasiantuntija	Kehittämissuunnitelma on edennyt suunnitelmien mukaisesti vuoden 2024 aikana muutamaa kohtaa lukuun ottamatta, jossa aikataulu on siirtynyt vuodelle 2025. Kahteen suunniteltuun kohteeseen saatiin rahoitusta: Kunta-Helmi hanke ja Soisalmensuon ylitysrakenne.		

Arvioinnin yhteenveto

- **Tarkastuslautakunta suosittelee, että tavoitteiden toteutumisen yhteydessä käytettyjä lyhenteitä tulee tarkentaa.**
- **Kuntatekniikan alueurakoitsijan kanssa haasteita. Onko osaamisongelma vai onko kilpailuttamisosaamattomuutta vai valvonnan osaamattomuutta?**
- **Tarkastuslautakunta kysyy, onko talvikunnossapidon kilpailutuksessa asetetut lähtörajat liian korkeat.**
- **Yritys- ja asuintonttien myynti on merkittävä tekijä Hollolan kunnan kehityksen kannalta ja tämän eteen tulee tehdä aktiivisesti töitä. Yritysten sijoittumisessa tulee keskittyä myös muihin kuin perinteisiin teollisiin tai teknisiin aloihin.**
- **Tarkastuslautakunnan näkemyksen mukaan tontinmyyntiä ja markkinointia tulee monipuolistaa kaikin mahdollisin keinoin.**

3.8 Kuntakonserni ja konsernivalvonta

Hollolan kuntakonserni muodostui vuonna 2024 peruskunnasta ja kolmesta tytäryhtiöstä: Hollolan Asuntotalot Oy, Hollolan Tilapalvelut Oy ja Asunto Oy Tervasmiilu. Kuntakonserniin on lisäksi yhdistelty omistusosuuden mukainen osuus kolmesta kuntayhtymästä. Konsernitilinpäätös on laadittu Kilan kuntajaoston ohjeiden mukaan täydellisenä konsernitilinpäätöksenä.

Konserniyhteisöjen toimintaa ohjeistetaan konserniohjeilla, talousarviolla sekä johtosäännöillä. Hallintosääntö antaa kunnanhallitukselle mahdollisuuden muodostaa konserniohjaukseen erikoistuvan konsernijaoksen, mutta vuonna 2024 kunnanhallitus ei tätä mahdollisuutta käyttänyt, pitäen toimivallan itsellään.

Talousarviossa on hyväksytty konserniyhtiöille seuraavat yleiset ja yhtiökohtaiset tavoitteet:

<u>Yleiset tytäryhteisöjä koskevat tavoitteet</u>

- Tytäryhtiöiden tulee toimia kunnanvaltuuston hyväksymän strategian mukaisesti ja konserniohjetta noudattaen
- Sisäinen valvonta ja riskienhallinta tulee järjestää konserniohjeiden mukaisesti ja niistä raportoitaessa noudatetaan konserniohjetta
- Kaikilta yhtiöiltä edellytetään tervettä pitkäjänteistä taloudenpitoa ja kannattavuutta
- Tytäryhteisöjen tulee mahdollisuuksien mukaan hyödyntää tukityöllistäminen
- Konsernin sisäiset palveluostot on keskitettävä tarkoituksenmukaisesti koko konsernin etu huomioiden

<u>Talouteen liittyvä tavoite:</u>

- Käyttökateprosentin pysyminen vähintään vuoden 2023 tilinpäätöksen tasolla tai parantaminen
- Kunnan korjausvelkaselvitykseen osallistuminen

Tarkastuslautakunta on arvioinut alla kolmen merkittävimmän tytäryhtiön tavoitteiden toteumat.

Toteutuneet toimenpiteet ja tunnusluvut, Hollolan Asuntotalot Oy ja As Oy Tervasmiilu

Strategian tavoite: *Tarjoamme monipuolisia ja kehittyviä asumisen muotoja lähellä luontoa. Tuotamme laadukasta palvelua ja hyvinvointia kuntalaisille.*

Tavoite	**Mittari**	**Toteuma**	**Arviointi ja suositus**	
Asukkaiden pysyvyys	Asukkaiden vaihtuvuus alle 3,5 %/kk. Lähtötaso 4 %. Käyttöaste yli 95 %, lähtötaso 93,5 %	Asukasvaihtuvuus oli HAT omat kohteet 1,3 %/kk (1,4 %/kk vuonna 2023) Kunnan omistamat välivuokrauskohteet 1,7 %/kk (1,7 %/kk vuonna 2023) Käyttöaste keskiarvo oli HAT omat kohteet 95,5 % kunnan omistamat välivuokrauskohteet 97,6 % (käyttöaste keskiarvo yhteensä 97,8 % vuonna 2023)		

Asiakkaiden tyytyväisyys	Asiakaspalautteet vähintään edellisen vuoden tasolla. Lähtötaso 4,0.	Asiakas tyytyväisyys oli 4,0.		
Kuntastrategian mukaisten hankkeiden edistäminen konserniohjauksen, sekä kuntayhteistyön kautta	Asumisen PTS-suunnitelma osana strategisia ohjelmia laadittu.	Viiden vuoden korjaustarvesuunnitelma hyväksytty yhtiön hallituksessa 9.10.2024. Kiinteistöjen tekninen kunto arvioitu.		

Toteutuneet toimenpiteet ja tunnusluvut, Hollolan Tilapalvelut Oy

Strategian tavoite: *Tuotamme laadukasta palvelua ja hyvinvointia kuntalaisille.*

Tavoite	**Mittari**	**Toteuma**	**Arviointi ja suositus**	
Kiinteistöjen korjausvelan pitäminen kohtuullisella tasolla	Vuonna 2024 pitkän ajan korjausvelkatavoite määritetty.	Korjausvelkatavoitetta ei ole vielä määritelty.		
Kunnan energiasäästöohjelman laadintaan ja täytäntöönpanoon osallistuminen.	Vuodelle 2024 osoitetut Tilapalveluiden toimenpiteet suoritettu.	Sääennusteen ja pörssisähkön seuranta on toteutettu RAU-järjestelmä Desicossa. Fidelix Ecosmat-järjestelmä on käyttöönotettu salpakankaan koulun lämmityksen ja ilmanvaihdon säätöön. Ilmanvaihtokoneiden saneerukset ja LED-hankkeet.		

Arvioinnin yhteenveto:

- **Tarkastuslautakunta toteaa, että tytäryhteisöille asetetut tavoitteet on saavutettu pääasiassa hyvin, lukuun ottamatta Hollolan Tilapalvelut Oy:n korjausvelkatavoitteen määrittelyä.**

4 Henkilöstö

Hollolan kunnan henkilöstöpolitiikan ja henkilöstötyön linjaukset on kuvattu uudessa henkilöstöohjelmassa, joka pohjautuu kunnanvaltuuston 13.12.2021 hyväksymään strategiaan vuosille 2022–2035. Uuden kuntastrategian, strategisten tavoitteiden ja henkilöstöohjelman taustalla on Hollolan kunnan Pieni johtamisen käsikirja. Henkilöstöohjelma tukee johtamista ja ohjaa Hollolan kunnan henkilöstötyötä. Henkilöstöohjelman valtuustotasolla seurattavat strategiset tavoitteet ovat esimerkillinen yksilö- ja työyhteisötason osaamisen kehitys sekä edistää kuntalaisten työntekijöiden terveyttä ja hyvinvointia kaikissa ikäryhmissä (henkilöstönäkökulma).

Hollolan kunnan henkilöstömäärä vuonna 2024 oli 804 henkilöä, joka on 9 henkilöä enemmän kuin vuonna 2023. Henkilöstömenot kasvoivat edellisestä vuodesta. Henkilöstömenot asukasta kohden olivat 1 782 € (vuonna 2023 1734 €).

Aiemmin kunnassa kaksi kertaa vuodessa toteutettu työhyvinvointikysely ja joka toinen vuosi toteutettu tasa-arvo- ja yhdenvertaisuuskysely yhdistettiin keväällä 2024 kerran vuodessa toteutettavaksi henkilöstökyselyksi. Uudistettu henkilöstökysely toteutettiin maaliskuussa 2024. Uudistuksen takia vuoden 2024 kyselyn tuloksia ei voitu verrata edellisiin vuosiin. Työhyvinvointiohjelma sekä tasa-arvo ja yhdenvertaisuussuunnitelma päivitettiin vuosille 2025–2026.

Palkkausjärjestelmän tarkistustarpeita ja uusien tehtävien sijoittelua palkkausjärjestelmään käsiteltiin yhteistoimintaryhmässä vuoden 2024 aikana ja henkilöstöpäällikkö teki käsittelyn perusteella yksittäisiä tehtäviä koskevia muutospäätöksiä TVA-järjestelmään. Henkilöstön palkitsemiseen varattiin vuonna 2024 140 000 euroa ja edellisen vuoden hyvästä työstä ja tuloksesta palkitsemisen euromääräinen summa, 100 tai 200 euroa, virike-edulla oli pienempi kuin edellisenä vuonna (250 euroa).

Esihenkilötyön kehittämiseksi käynnistettiin helmikuussa 2024 strategisiin ohjelmiin liittyvän Monimuotoisen tuen ohjelman osana esihenkilövalmennus. Valmennus jatkuu kevääseen 2025. Valmennuksen aluksi henkilöstölle tehtiin lähijohtamiseen liittyvä lähtötasoa mittaava kysely, joka tullaa toistamaan valmennusohjelman päätteeksi syksyllä 2025. Esihenkilöille on järjestetty myös joka kuukauden toinen tiistai Esihenkilötunti, joka on yhteinen ajankohtaisten asioiden ja teemojen info-, koulutus-, ja valmennustilaisuus.

Työterveyshuollon kustannukset olivat vuonna 2024 558 775,91 euroa korvausluokassa 1 ja 11. Kustannuksissa oli merkittävä nousu vuoden 2023 kustannuksiin, jotka olivat 235 586,92 euroa. Työterveyspalvelujen tuottaja vaihtui 1.4.2024 alkaen Suomen Terveystalo Oy:seen. Työterveyspalvelujen toiminnan tavoitteena on ollut, että yli 50 % koko vuoden työterveyshuollon kustannuksista on ennaltaehkäisevässä toiminnassa. Tämä tavoite ei toteutunut vuoden 2024 osalta. Palvelujentuottajan vaihdoksen yhteydessä työterveyspalveluita laajennettiin sairaanhoitopalvelujen osalta ja tämä sekä edellisen palveluntuottajan palvelujen supistumisesta syntynyt ns. korjausvelka toiminnan päättymistä kohti vaikuttivat kustannusten jakautumiseen ja nousuun.

Henkilöstön työhyvinvointia tuettiin uimahalliedulla Hollolan ja Lahden uimahalleissa. Virike-etuuksissa siirryttiin Smartum-etuudesta Edenred-etuuksien käyttöön. Etuun oikeutettuja oli yhteensä 713 henkilöä. Henklöstölle suunnatussa kyselyssä työnantajalta toivottiin eniten virike-etuutta, laajempia työterveyspalveluja sekä virkistysrahaa tiimien käyttöön. HR-järjestelmiin kirjattuja palkallisia koulutuspäiviä oli 1,6 pv/vakituinen työntekijä, jossa on kasvua edelliseen vuoteen 0,1 pv. Kunnalla on käytössä laajasti Eduhousen verkkokoulutusympäristö.

Sairauspoissaolot ovat hieman laskeneet edellisvuodesta HR-järjestelmän mukaan sairauspoissaolopäiviä oli vuonna 2024 12 560 kappaletta (vuonna 2023 12 819 kpl). Poissaoloprosentti oli 6,32 %, joka laski hieman edelliseen vuoteen verrattuna (6,46 % vuonna 2023). Vuoden 2024 osalta HR-järjestelmän ja työterveyden tilastot eroavat toisistaan, koska työterveyden palveluntuottaja vaihtui kesken vuoden. Suurin osa sairauspoissaoloista johtui Muu syy koodiluokasta.

Henkilöstökertomuksen esittämistapa vastaa edellisen vuoden henkilöstökertomusta, joka mahdollistaa henkilöstöä koskevien tavoitteiden toteutumisen arvioimisen. Henkilöstökertomus mahdollisti henkilöstöohjelman tavoitteiden toteutumisen arvioinnin liikennevalomallilla aiempia vuosia paremmin.

Henkilöstöohjelman valtuustotasolla seurattavat strategiset tavoitteet

Tavoite	**Mittari ja toimenpiteet**	**Toteuma**	**Arviointi ja suositus**	
Esimerkillinen yksilö- ja työyhteisötason osaamisen kehitys.	- Tukea yksilötason osaamispolkuja järjestelmäkehityksen ja prosessin systemaattisen kehittämisen kautta. - Organisaatiotason osaamiskehittämisen systematisointi siten, että palaute tulee selkeäksi osaksi suunnittelua. Osaamiskartoitus kehitystyön työvälineeksi. - Strategisten osaamisten tunnistaminen, ennakoiva rekrytointi. -Työnantajan panostaminen osaamisen ja osaamisen johtamisen kehittämiseen.	Valmistelu käynnistyi vuonna 2022, syksyllä 2023 toteutettiin laajennetulle johtoryhmälle strategisen osaamisen määrittelytyöpajat ja määriteltyjen strategisten osaamisten kartoitusta pilotointiin johtoryhmän jäsenten toimesta loppuvuoden 2024 aikana. Pilotoinnin arviointi ja esitys etenemisestä tehdään vuoden 2025 aikana. Osaamisen johtamisen tueksi otetaan HR-järjestelmämuutosten myötä käyttöön 1.1.2025 neljä Personec-OSS moduulia: Koulutukset, Pätevyydet, Tavoitteet ja Keskustelut.	**Tarkastuslautakunta kysyy, koskeeko osaamisen ja johtamisen tavoite kaikkia.**	
Edistämme kuntalaisten ja työntekijöiden terveyttä ja hyvinvointia kaikissa ikäryhmissä (henkilöstönäkökulma)	-Työuran hallinta ja motivaation vahvistaminen koko työuran elinkaaren ajan. -Työnantajan panostaminen työuran eri vaiheisiin. -Työyhteisötaitojen toiminnallistaminen jo toteutetun koko henkilöstön työyhtei- sötaitovalmennuksen pohjalta.	Työurien monimuotoisuuden kartoitus toteutettiin vuonna 2022–2023. Monimuo- toisen tuen ohjelma laadittiin vuonna 2023 ja ohjelman toiminnallistaminen käynnistyi vuonna 2024 esihenkilövalmennuksella, perehdyttämismallin kehittämisellä sekä työuran alussa olevien nuorten tueksi toteutettavien toimenpiteiden osalta Kevan työelämän kehittämiseen suunnatun hankerahan hakemisella, ja toisaalta uran loppuvaiheessa ole-		

		vien tukemiseen liittyvien tukitoimien arvioinnilla. Nuorten hankkeelle myönnettiin Kevan Työelämän kehittämisrahaa 20 000 euroa.		

Henkilöstöohjelman muut tavoitteet

Tavoite	Mittari ja toimenpiteet	Toteuma	Arviointi ja suositus	
Osaamiskartoitus **Osaamisen johtamisen- järjestelmä**	Osaaminen organisaation pääomana. Yksilötason osaamispolkujen tukeminen. Osaamisen kehittyminen yksilö- ja työyhteisötasolla vastaamaan palvelutarpeiden muutoksiin. Järjestelmäkehitys, osaamisen johtamisen järjestelmä.	Valmistelussa alkaen 2022, toimeen- pano alkanut 2023–2024 aikana strategisten osaamisten määrittelyllä. Osaamisia pilotoitiin vuoden 2024 lopulla johtoryhmissä. Osaamisen johtamiseen otetaan käyttöön vaiheittain Personec OSS - järjestelmä 1.1.2025 alkaen.		
Kuntastrategian mukaisten arvojen toteuttaminen **Pienen johtamisen käsikirjan kautta**	Syyskauden esihenkilötilaisuuksissa arvioidaan vuosittain Pienen johtamisen käsikirjan mukaisten asioiden toteutumista. Keskustelua edeltää kysely esihenkilöille ja edunvalvonnalle.	Vuosittain syksyllä, ei ole toteutunut esitetyssä muodossa. Pieni johtamisen käsikirja on ollut esihenkilövalmennuksen toteutusmallin valmistelussa keskeinen ydin. Arvojen toteutumisen osalta toteutettiin kaikilla palvelu- ja vastuualueilla CAF-arviointi vuoden 2024 aikana.		
Ennakoiva rekrytointi	Ennakoivalla rekrytoinnilla on iso merkitys niin eläköitymistilanteissa kuin toimintaympäristön muutostilanteissakin.	Ennakoiva rekrytointi on kunnassa jatkuvaa toimintaa palvelualueiden henkilöstösuunnittelua hyödyntäen.		
Hybridityöllä hyvin- vointia -hanke	Hybridityöllä hyvinvointia -hanke Luoda ja edistää monipaikkaisen työn tekemisen ja johtamisen rakenteita - näin vahvistaa myös työnantajakuvaa. Itsensä johtamisen taitojen, tiimityön,	Hankkeelle saatiin Kevan Työelämän kehittämisrahaa ja jatkoaikaa 31.5.2023 asti. Yhteistyökumppanina Lifted Oy. Hanke toteutettu ja sen yhteydessä on luotu hybridityömalli ja uudistettu hybridityöohje- ja sopimus.		

	vuorovaikutuksen ja hyvinvoinnin kehittäminen. Esihenkilöiden valmennus hybridityön johtamiseen.			
Kehitys- ja tavoitekeskustelut	Säännölliset keskustelut työstä ja tavoitteista ovat osa Hollolan kunnan yksilökohtaista henkilöjohtamista. Työn tekemistä ja onnistumista edistävät ja hankaloittavat tekijät sekä työntekijän osaaminen saadaan tarkasteluun.	Keskustelut käydään vähintään kerran vuodessa. Kehitys- ja tavoitekeskustelujen sähköistäminen ja sen myötä tuleva raportointi toteutuu HR-järjestelmämuutoksen /Personec-OSS myötä 1.1.2025 alkaen.		🟡
Työurien monimuotoisuuden kartoitus	Työuran hallinta ja motivaation vahvistaminen koko työuran elinkaaren ajan.	Kartoitus toteutettu 2022–2023.		🟢
Monimuotoisen tuen ohjelman laadinta (ikäohjelma)	Työnantajan panostaminen työuran eri vaiheisiin. Eri sukupolvet ja heidän työelämäodotuksensa työelämässä	Ohjelma valmisteltu 2023. Täytäntöönpano käynnistynyt 2024 (esihenkilövalmennus, nuori työntekijä – voi hyvin -hanke, perehdytysmalli). Toimenpiteet jatkuvat v. 2025.		🟡
Varhaisen puuttumisen mallin ja työkykyjohtamisen toimintatavan noudattaminen	Kunnassa on varhaisen puuttumisen malli, työkykyjohtamisen malli ja muut ohjeet, jotka vastaavat työyksiköiden tarpeita. Esihenkilön on osattava tunnistaa työkykyä heikentävät tekijät riittävän ajoissa ja toimia tilanteen korjaamiseksi. Työkykyjohtaminen edellyttää työnantajan, työntekijöiden ja työterveyshuollon tiivistä ja järjestelmällistä yhteistyötä.	Aktiivinen ja kehittävä yhteistyö esi- henkilöiden, työsuojelun ja työterveyshuollon kanssa. Työterveyspalvelujen tuottaja vaihtunut huhtikuussa 2024. Työterveyden palvelujen saatavuus parantunut, uuden kumppanuuden kanssa toiminta- tapojen luonti ollut keskiössä 2024, kehittäminen etenee 2025.		🟡
Tasa-arvo ja yhdenvertaisuussuunnitelma	Työnantajalla on velvollisuus edistää tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta työpaikoillaan. Tasa-arvo ja yhdenvertaisuus kysely teetetään joka toinen vuosi henkilöstölle.	Kysely toteutettu syksyllä 2023 Kysely uudistettiin ja yhdistettiin osaksi työhyvinvointikyselyä 2024 uudeksi vuosittain toteutettavaksi henkilöstökyselyksi.		🟢
Työhyvinvoinnin edistäminen	Työhyvinvoinnin kehittäminen edistää	Henkilöstökyselyn (ent. Työhyvin-		🟢

	henkilöstön työssä jaksamista ja parantaa heidän mahdollisuuttaan pysyä pitempään työssä. Työhyvinvointiohjelman keskeiset osa-alueet ovat hyvä johtaminen ja esihenkilötyö, osaava, aktiivinen ja työstään innostunut henkilöstö, toimiva HR-työ, toimiva työterveyshuolto sekä toimiva työsuojelutyö.	vointikysely) tulosten perusteella esihenkilöt käyvät omissa työyhteisöissään läpi tuloksia ja mahdollisia kehityshaasteita. Henkilöstökysely raportoidaan ja kehityshaasteet ja kehittämistoimenpiteet kirjataan Kompassi -järjestelmässä.		
Ajantasainen, oikeudenmukainen ja läpinäkyvä palkkausjärjestelmä	Palkkausjärjestelmä, jossa työn vaativuus kytkeytyy selkeästi työstä maksettavaan palkkaan.	TVA-palkkausjärjestelmän muutokset käsitellään yhteistyöryhmässä ja henkilöstöpäällikkö tekee niistä viranhaltijapäätökset. Tasopalkkajärjestelmä tulee käyttöön v. 2025 KVTES ja OVTES osio B osalta. Järjestelmässä palkka määrittyy osaamisen ja vastuun perusteella.		

Arvioinnin yhteenveto:

- **Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä, että henkilöstön osaamiseen ja työhyvinvoinnin kehittämiseen on kiinnitetty erityistä huomiota. Hollolan kunnassa on käynnistetty paljon erilaisia hankkeita ja ohjelmia.**
- **Tarkastuslautakunta kysyy, miten hankkeiden ja ohjelmien tavoitteiden toteumaa on arvioitu kunnassa.**
- **Tarkastuslautakunta toteaa kuitenkin, että useita vuodelle 2024 asetettuja mittareita jäi toteutumatta.**
- **Tarkastuslautakunta suosittelee, että henkilöstöasioiden vertailtavuutta parannetaan niin, että henkilöstöasioiden kehitystrendit ja muutokset ovat selkeästi nähtävissä.**
- **Tarkastuslautakunta kiinnittää edelleen huomiota pitkäaikaisten sairauspoissaolojen korkeaan määrään.**
- **Työterveyshuollon tulee kiinnittää erityistä huomiota työperäisten sairauspoissaolojen todellisiin syihin ja ennaltaehkäisemiseen.**
- **Tarkastuslautakunta suosittelee, että korvaavan työn mahdollisuutta hyödynnettäisiin nykyistä enemmän, koska tällä olisi mahdollista vähentää sairauspoissaolopäivien lukumäärää.**
- **Johdon tulee kiinnittää myös jatkuvasti huomiota siihen, että Hollolan kunta on kilpailukykyinen ja houkutteleva työnantaja myös tulevaisuudessa.**
- **Tarkastuslautakunta toteaa kehitysehdotuksena, että henkilöstökertomuksessa seurattaisiin työuran kestoa poislähteneiden osalta.**

5 Kunnan taloudellisten tavoitteiden toteutuminen

Hollolan kunnan vuoden 2024 tilinpäätöksen mukainen tilikauden tulos oli 4 milj. euroa ylijäämäinen. Alkuperäinen talousarvio laadittiin 0,2 milj. euroa ylijäämäiseksi ja valtuuston hyväksymien talousarviomuutosten jälkeen talousarvio oli n. 0,7 milj. euroa ylijäämäinen. Poikkeuksellisen vahva tulos oli seurausta kertaluonteisista toimintatuotoista, rahoitustoiminnan tuotoista ja verotuloeristä.

Tilinpäätös mahdollisti yhteensä 3,7 miljoonan euron investointivarausten kirjaukset, jotka kohdennettiin kuntatekniikan investointihankkeille. Investointivarausten jälkeen tulos on 0,5 miljoonaa euroa ylijäämäinen.

5.1 Tulot

Kunnan tulot (verotulot, valtionosuudet ja toimintatuotot yhteensä) olivat yhteensä noin 88,3 milj. euroa, vähennystä edellisvuoteen oli yhteensä 6,1 milj. euroa (-7,0 %).

Verotulot olivat yhteensä 52,5 milj. euroa, verotulot vähenivät 3,6 milj. euroa (-6,4 %). Kunnallisveroja kertyi 43,5 milj. euroa eli noin 2,9 milj. euroa vähemmän kuin edellisenä vuonna. Kiinteistöveroa kertyi 6,5 milj. euroa eli noin 0,3 milj. euroa enemmän kuin vuonna 2023. Yhteisöveroa kertyi 2,6 milj. euroa eli 0,9 milj. euroa vähemmän kuin vuonna 2023.

Valtionosuudet olivat noin 17,4 milj. euroa ja vähenivät 3,4 milj. euroa (-16,4 %).

Toimintatuotot olivat 18,4 milj. euroa ja ne kasvoivat 0,8 milj. euroa (4,5 %) vuodesta 2023. Myyntitulot kasvoivat vuodesta 2023 noin 0,3 milj. euroa. Tätä selittää pääosin arviota suuremmat kotikuntakorvaustulot. Maksutuotot vähenivät noin 0,5 milj. euroa edellisvuoden tasolta. Tuet ja avustukset kasvoivat noin 0,2 milj. euroa vuodesta 2023. Ulkoiset vuokratuotot kasvoivat noin 0,4 milj. euroa.

5.2 Menot

Toimintakulut olivat 76,9 milj. euroa. Toimintakulut kasvoivat yhteensä 0,7 milj. euroa (3,8 %) vuodesta 2023.

Hyvinvoinnin palvelualueen toimintakulut olivat 57,9 milj. euroa, missä kasvua on 0,7 milj. euroa eli 1,2 %. Toimintatuotot olivat 4,2 milj. euroa, jotka olivat noin 0,2 milj. euroa eli 5,3 % vähemmän kuin edellisenä vuonna. Kustannuksia aiheutui muun muassa arvioitua suuremmista koulukuljetuskustannuksista.

Elinvoiman palvelualueen (mukaan lukien vesihuoltolaitos) toimintakulut olivat 26,5 milj. euroa, joka oli 0,9 milj. euroa (3,7 %) enemmän kuin edellisenä vuonna. Toimintatuotot olivat 25,6 milj. euroa, missä kasvua edellisvuoteen oli 0,2 milj. euroa (0,7 %).

Henkilöstökulut 40,7 milj. euroa kasvoivat 2,6 % vuoteen 2023 verrattuna. Varsinaiset palkat ja palkkiot kasvoivat 4 % ja henkilösivukulut pienenivät 2,8 %. Kunnan palveluksessa oli 31.12.2024 yhteensä 804 henkilöä eli yhdeksän henkilöä vähemmän kuin edellisen vuoden vastaavana ajankohtana. Vakinaisen henkilöstön määrä väheni 21 henkilöllä vuoteen 2023 verrattuna.

Investointien osalta toteutuneiden investointikustannusten loppusumma oli 17,7 milj. euroa ja siitä vesihuoltolaitoksen osuus noin 3,0 milj. euroa. Investointikustannuksista talonrakennuksen osuus

oli n. 6,9 milj. euroa. Kuntatekniikan investoinnit olivat 4,6 milj. euroa. Maa-alueiden hankintaan varatusta 1,1 milj. eurosta käyttämättä jäi noin 0,2 milj. euroa.

Talonrakennuksen investointimäärärahasta 8,3 miljoonasta eurosta jäi käyttämättä yhteensä noin 2,5 miljoonaa euroa vuodelta 2024, johtuen Hollola-talon suunnitellun uudelleenarvioinnin osalta sekä uimahallin kustannusten kohdistumisesta ennakoidusta poiketen enemmän vuodelle 2025. Talonrakennuksen suurin investointikohde on kunnan uimahallin korjausinvestointi.

Lainaa oli 31.12.2024 kunnan taseessa 869 euroa/asukas. Lainakanta pieneni vuodesta 2023. Uutta pitkäaikaista lainaa ei nostettu lainkaan vuoden aikana ja vanhoja lainoja lyhennettiin 4,0 milj. eurolla.

Arvioinnin yhteenveto:

- **Tarkastuslautakunta toteaa, että talous on tasapainossa.**

6 Vuoden 2023 arviointikertomuksesta tarkastuslautakunnalle annetut vastineet

Hollolan kunnan valtuusto on käsitellyt kokouksessaan 10.6.2024 vuodelta 2023 laaditun arviointikertomuksen, valtuusto on päättänyt pyytää arviointikertomuksessa esitetyistä havainnoista palvelualueiden ja kunnanhallituksen selvitykset. Selvitykset on tullut toimittaa niin, että ne on voitu käsitellä syyskuun loppuun mennessä pidettävässä valtuuston kokouksessa ja toimittaa tämän jälkeen myös tarkastuslautakunnalle.

Kunnanhallitus on käsitellyt arviointikertomukseen annetut havainnot ja vastaukset kokouksessaan 16.9.2024. Kunnanhallitus on päättänyt merkitä vastaukset tietoonsa ja antaa vastaukset arviointikertomuksessa esitettyihin havaintoihin valtuustolle sekä tarkastuslautakunnalle. Kunnanvaltuusto on käsitellyt palvelualueiden vastineita 23.9.2024 kokouksessaan.

Arvioinnin yhteenveto:

- **Tarkastuslautakunta on käsitellyt kunnanhallitukselta saamansa vastineet vuoden 2023 arviointikertomukseen ja toteaa, että tarkastuslautakunnan kysymyksiin on vastattu pääasiassa kattavasti, mutta suosituksia ei ole kaikilta osin otettu riittävästi huomioon.**

7 Yhteenveto

Tarkastuslautakunta on kiinnittänyt arvioinnissa huomiota siihen, että suunnitelmia on saatu valmiiksi loppu vuodesta, mutta toteutusta ei ole aloitettu vuonna 2024.

Tavoitetta asetettaessa tulee huomioida se, että tavoite on mitattavissa ja toteuma selkeästi raportoitavissa. Hollolan kuntastrategia on otettu käyttöön vuoden 2023 alusta. Strategian toteutumista tulee mittaroida selkeästi, jotta strategian toteutumisen seuranta on mahdollista ja että strategia ohjaa toimintaa oikeaan suuntaan.

Tarkastuslautakunta on huolissaan sivistyksen ja hyvinvoinnin palvelualuetta koskevan päätöksenteon perusteena olevien tietojen oikeellisuudesta ja viranhaltijoiden osaamisesta liittyen kouluasioihin.

Johdon tulee edelleen kiinnittää huomiota siihen, että Hollolan kunnassa on jatkossakin veto- ja pitovoimaa työnantajana.

Yritys- ja asuintonttien myynti on merkittävä tekijä Hollolan kunnan kehityksen kannalta ja tämän eteen tulee tehdä aktiivisesti töitä. Yritysten sijoittumisessa tulee keskittyä myös muihin kuin perinteisiin teollisiin tai teknisiin aloihin. Maahankintaa tulee toteuttaa vastuullisesti.

8 Tarkastuslautakunnan esitys valtuustolle

Tarkastuslautakunta jättää arviointikertomuksen vuodelta 2024 kunnanvaltuuston käsiteltäväksi ja esittää, että valtuusto pyytää arviointikertomuksessa esitetyistä havainnoista toimialojen ja hallituksen selvitykset. Selvitykset tulee toimittaa niin, että ne voidaan käsitellä syyskuun loppuun mennessä pidettävässä valtuuston kokouksessa. Selvitykset on toimitettava myös tarkastuslautakunnalle.

Tarkastuslautakunta kiittää viranhaltijoita hyvästä yhteistyöstä.

Hollolassa 22. päivänä toukokuuta 2025

Hollolan kunnan tarkastuslautakunta 2021-2024

Erkki Arvila, puheenjohtaja

Pasi Pasanen, varapuheenjohtaja

Marko Mikkola, jäsen

Aada Söyrilä, jäsen

Anne Suomäki, jäsen

Hannu Heikkilä, jäsen

Sofia Rossi, jäsen